

DETERMINANTS DE L'EMANCIPACIÓ **RESIDENCIAL DELS JOVES A ESPANYA**

Josep Maria Raya,
Catedràtic Tecnocampus (Universitat Pompeu Fabra)

Júlia Cañete,
Doble Grau Administració d'Empreses i
Màrqueting i Comunitats Digitals, (Tecnocampus, UPF)

ÍNDEX 3

1. INTRODUCCIÓ	5
2. MARC TEÒRIC	7
2.1 Els determinats de l'emancipació	7
2.2 Models empírics	8
3. INDICADORS D'EMANCIPACIÓ	11
3.1 Evolució en el temps	11
3.2 Comparativa amb la Unió Europea	13
4. DETERMINANTS DE L'EMANCIPACIÓ	17
4.1 Evolució dels salaris i taxa de temporalitat	17
4.2 Preu de l'habitatge	20
4.3 Lloguer	22
4.4 Cost d'accès a HPO	24
4.5 Estat civil	24
4.6 Percentatge de graduats	25
5. DADES I ENFOCAMENT EMPÍRIC	26
5.1 Determinació de la variable emancipació	27
5.2 Definició de les variables explicatives	27
6. RESULTATS	29
6.1 Estimacions per la mostra 2019-2022	29
6.2 Estimacions per la mostra 2011-2014	33
6.3 Comparativa dels coeficients de les estimacions dels períodes 2011- 2014 i 2019-2022	36
7. DETERMINANTS DE L'EMANCIPACIÓ A L'INFORME ANUAL DEL BANC D'ESPANYA	39
8. CONCLUSIONS	40
REFERÈNCIES	43

1. Introducció

Els elevats preus de l'habitatge en propietat, les restriccions al crèdit juntament amb uns sous (i productivitat) estancats, la precarietat laboral, l'evolució dels salaris, la taxa de temporalitat, l'increment del preu de l'habitatge, la nova regulació del mercat de lloguer, la dificultat d'accés a HPO i d'altres factors que s'analitzen a continuació han incidit significativament en el procés d'emancipació dels joves.

L'accés a l'habitatge és un dels principals reptes per als joves avui dia, sigui en el mercat de lloguer o en el de compra. La dificultat d'adquirir una propietat ha fet que els joves es decantin majoritàriament pel lloguer, impulsant així aquest mercat. Segons un estudi del Banc d'Espanya¹ del 2019, els segments de la població que més contribueixen a aquest creixement en el mercat del lloguer són els joves entre 16 i 29 anys, seguits de qui tenen entre 30 i 44 anys. Sense estalvis, amb atur juvenil per sobre del 50% durant gran part del període posterior a la crisi financera i amb precarietat laboral, els joves tenen difícil l'accés a l'habitatge. Més encara durant la pandèmia, doncs les persones que es van veure més afectades van ser els més joves i els nascuts fora d'Espanya. En ambdós casos, l'augment inicial de l'índex de Gini² va ser molt superior al que experimenta el conjunt de la població. El repunt va especialment pronunciat quan no tenim en compte les ajudes del sector públic, però fins i tot quan es tenen en compte, l'augment de la desigualtat segueix sent més elevada en aquests col·lectius³.

Fa 15 anys, s'argumentava que un dels motius de l'elevada edat d'emancipació dels joves espanyols era l'alt percentatge de propietaris. L'argument era que si l'emancipació residencial es produeix principalment a través de l'accés a la propietat, seria complicat reduir l'edat en què els joves abandonen

el domicili familiar i aconseguir la independència. Això és degut al fet que, per poder independitzar-se, és necessari disposar d'estalvis inicials i tenir un fàcil accés al crèdit (Soler et al., 2023).

Com s'ha mencionat anteriorment, una de les conseqüències de la dificultat dels joves per accedir a la propietat de l'habitatge ha estat el seu desplaçament cap al mercat de lloguer. Aquesta situació ha incrementat la demanda de lloguer, contribuint a l'augment dels preus en aquest mercat.

En aquest sentit, tot i que entre el 2005 i el 2014 els preus dels lloguers van baixar més d'un 22% en termes reals, a partir del 2015 fins avui els preus han augmentat gairebé un 53% acumulat. Donat que en aquest període la inflació acumulada va ser de poc més d'un 22%, significa que els lloguers han pujat més d'un 31% en termes reals.

El principal problema és que, durant aquest període (2015-2024), la renda per càpita a Catalunya ha disminuït més de 10 punts percentuals en termes reals. Aquesta dada és encara pitjor per als joves.

Aquesta combinació de l'increment de preus dels lloguers, la inflació acumulada i la disminució de la renda per càpita planteja greus problemes per a l'emancipació dels joves, fins i tot un cop incorporats al mercat de lloguer. Com a resultat d'aquestes circumstàncies, la taxa d'emancipació dels joves espanyols i catalans (especialment la d'aquells menors de 29 anys) ha tingut una evolució clarament negativa durant la darrera dècada, allunyant-se dels estàndards europeus (Informe "Juventud en España 2023", Ministeri de Drets Socials i Agenda 2030, 2023)

En les primeres seccions d'aquest monogràfic, s'analitzen els principals determinants i indicadors de l'economia espanyola i catalana que incideixen

¹ Boletín Económico 2/2019

² Mesura la desigualtat econòmica d'una societat, mitjançant l'exploració del nivell de concentració que existeix en la distribució dels ingressos entre la població.

³ CaixaBank Research, 11 (2020).

en el procés d'emancipació dels joves a Espanya i Catalunya, i es comparen aquests factors amb els d'altres països de la UE. Es presenta una revisió de la literatura econòmica que permet analitzar els principals determinants de l'emancipació en el nostre territori, així com una anàlisi economètrica basada en les dades de l'"Encuesta de Condiciones de Vida".

Finalment, aquest treball conclourà amb un resum del qual l'informe recent del Banc d'Espanya sobre el mercat de l'habitatge ha exposat respecte a la problemàtica de l'emancipació juvenil a Espanya i la seva relació amb l'habitatge. A partir d'aquest estudi i anàlisi, s'arribaran a una sèrie de conclusions i recomanacions amb l'objectiu de millorar l'accés a l'habitatge dels joves i facilitar la seva emancipació.

2. Marc teòric

2.1 ELS DETERMINATS DE L'EMANCIPACIÓ

En aquest apartat es desenvolupa una anàlisi detallada, des d'un punt de vista teòric, dels elements clau que influeixen en la capacitat dels joves per a independitzar-se. S'exploren aspectes socials com el nivell educatiu, factors econòmics com els ingressos, factors del mercat immobiliari i altres factors rellevants com a polítiques governamentals que incorren en la presa de decisions d'emancipació juvenil.

La capacitat dels joves per a comprar un habitatge està estretament vinculada als seus **nivells d'ingressos i l'estabilitat laboral**. Autors com Gentile, (2014) o Soler et al., (2023) han demostrat com els ingressos insuficients i la inseguretat laboral són barreres significatives per a l'adquisició d'un habitatge. **La precarietat laboral** destaca sovint en les ciències socials com un dels factors clau que expliquen les complicacions que enfronten els joves en entrar en l'etapa adulta, la qual cosa contribueix a prolongar la seva permanència en la llar paterna (Blasco, 2006). Aquesta situació condueix al fet que molts joves prolonguin la seva residència en la llar parental, generant un retard evident en l'edat en què aconseguirien independitzar-se en comparació a altres països europeus (Gentile, 2014). Segons Soler et al., (2023), els joves espanyols s'enfronten a una doble limitació per a accedir al mercat laboral: **taxes elevades de desocupació juvenil i condicions laborals precàries caracteritzades per la temporalitat dels contractes**.

Cooper and Luengo-Prado, (2018), van demostrar que al voltant del 70% de l'emancipació de joves estatunidencs es pot explicar **per factors demogràfics, el preu de l'habitatge i la seva situació econòmica**. És per això que, **el factor econòmic del preu de l'habitatge** emergeix com un determinant crucial. Ermisch, (1999) va trobar que els increments en els preus de l'habitatge no sols tenen un impacte negatiu en l'emancipació juvenil i la formació de parelles, sinó que també promouen el retorn a la llar parental. Una recerca paral·lela realitzada als Estats Units (Haurin et al., 1993) suggereix que els

increments en els costos de lloguer es relacionen amb una major probabilitat que els joves estatunidencs optin per romandre en la llar familiar o viure en grup. Patón Casas (2007) afirma que els preus del mercat immobiliari, juntament amb els nivells salarials, són un factor important per a impulsar o frenar la independència residencial.

Després de revisar els determinants econòmics, és important ressaltar els **factores sociodemogràfics** que influeixen en l'emancipació. La transició cap a l'etapa adulta s'ha estès, la qual cosa ha resultat en un retard en la variable d'edat, particularment entre els 18 i els 35 anys (Andrés and Machí, 2016; Gamundi, 2010). Elder Jr and Shanahan, (2007), assenyalen que **l'edat exerceix un paper determinant en la decisió de deixar la llar parental**, destacant que les dones joves tenen una probabilitat major que els homes de fer-ho. Chiuri and Del Boca, (2010) assenyalen que **l'emancipació de la llar familiar, difereix considerablement segons el gènere**. Les seves troballes indiquen que, encara que aquestes diferències varien segons el país, és comú observar que les dones tendeixen a independitzar-se entre dos i tres anys abans que els homes. **L'estat civil** també juga un paper crucial com a determinant de l'emancipació juvenil. Blaauboer and Mulder, (2010) demostren que les persones amb parella tendeixen a emancipar-se de la llar paterna a una edat més primerenca en comparació amb aquells que romanen solters. Calvo and Beck-Gemheim, (2002) assenyalen que **el principal determinant per a emancipar-se és la incertesa sobre la futura estabilitat sentimental**, ja que sovint, emancipar-se es relaciona amb la implicació de crear una família, una llar. Garasky et al., (2001) van estudiar la decisió d'habitatge dels joves estatunidencs, centrant-se en com els factors econòmics i sociodemogràfics influeixen en aquesta decisió. Destaquen que els estudiants universitaris tenen una tendència significativa a viure en grups més grans. **L'educació també exerceix un paper crucial com a factor determinant en l'emancipació juvenil**. Alguns estudis han destacat el pes significatiu de l'educació en la capacitat dels joves per a independitzar-se i formar

llars noves (Becker et al., 2010; Moreno, 2012; Stone et al., 2011). Andrés and Machí (2016) determina la importància de comprendre com les variacions en el nivell acadèmic dels joves influeixen en el procés d'emancipació juvenil. Modena and Rondinelli, (2015) afirmen que l'emancipació tendeix a ocórrer en finalitzar l'educació, especialment en homes, els qui tendeixen a romandre en la llar parental durant els seus estudis, independentment del cost de l'habitatge.

Tot i els factors sociodemogràfics, la posició professional, l'encariment de l'habitatge i els ingressos esmentats anteriorment com a determinants per a l'emancipació juvenil, diversos estudis mostren que **la política d'habitatge és un element crucial a tenir en compte** (Andersson, 2002). Alguns autors recolzen la idea que l'efectivitat de les polítiques d'habitatge per a joves independitzats és clau per a comprendre les diferències en les taxes d'emancipació entre països (Meda, 2017). La seva anàlisi comprèn tant les polítiques d'habitatge social específiques per a joves com els subsidis per al lloguer, que junts contribueixen a explicar més del 65% de les variacions en les taxes d'emancipació. L'estudi conclou amb una explicació teòrica que si l'Estat proporciona l'assistència necessària perquè els joves puguin realitzar les seves transicions residencials, és evident que les taxes d'emancipació augmentaran. A més, estableix una connexió indirecta entre l'emancipació i la política d'habitatge a través del mercat de lloguer, suggerint que **una major intervenció pública en l'habitatge està associada amb mercats de lloguer més desenvolupats i majors taxes d'emancipació**.

2.2 MODELS EMPÍRICS

En aquest apartat s'analitzaran determinats estudis que inclouen models empírics que permeten identificar quins són els principals determinants estadísticament significatius en l'emancipació juvenil. Abordem a continuació alguns d'aquests determinants, com l'edat i el gènere, la formació acadèmica, la situació laboral dels joves, la pobresa i la formació de parella.

Les variables demogràfiques referents a **l'edat i el gènere** mostren el mateix resultat en diversos estudis realitzats per diferents autors.

En quant a la **variable de l'edat**, Vitali, (2010), en el seu estudi va utilitzar dades del Cens de Població

i Habitatge de 200. La decisió d'emancipació es va modelar mitjançant un model logístic multinomial. Els resultats van demostrar que **la variable edat augmenta la probabilitat de residir fora de la llar familiar**. Stone et al., (2011) van examinar les variacions en les condicions de vida d'adults joves de 16 a 34 anys entre 1998 i 2008, utilitzant dades de l'Enquesta de Força Laboral del Regne Unit (LFS). Van emprar també una anàlisi de regressió logística multinomial per a reconèixer els determinants de l'emancipació. Els seus resultats afirmen que l'edat té un impacte considerable en aquest procés, observant que **els joves de major edat tendeixen a abandonar la llar parental i crear la seva llar**.

En quant a la variable del **gènere**, Buck and Scott, (1993) van utilitzar dades de l'Estudi de Panell Dinàmic de la Renda (PSID) per a examinar l'emancipació juvenil als Estats Units. Els seus resultats van indicar que **existeix una diferència entre dones i homes joves quant a l'edat en la qual deixen la llar parental**, observant-se que les dones tendeixen a fer-ho, en comparació amb els homes, a una edat més primerenca. Colom and Molés, (2008) van utilitzar dades obtingudes de tres enquestes realitzades per l'Institut Nacional d'Estadística (INE): l'Enquesta de Pressupostos Familiars (EPF) i la mostra ampliada del Panell de Llars. Mitjançant un model logit binomial analitzen el procés d'emancipació juvenil a Espanya. Les seves troballes afirmen que **la manera en què els joves afronten l'emancipació familiar difereix entre gèneres masculins i femenins**.

En relació a la variable de la formació acadèmica, Moreno, (2012), analitza l'efecte del nivell de formació acadèmica en l'abandó de la llar parental. Utilitzant l'Enquesta Espanyola de Joventut, va examinar els factors sociodemogràfics que repercuten en l'abandó de la llar parental mitjançant un model de regressió logística binària. Els seus resultats suggereixen que en països del sud d'Europa, **la prolongació de la formació acadèmica està associada amb una emancipació juvenil més tardana**. Stone et al., (2011) conclou que aquells joves amb major nivell educatiu tendeixen a emancipar-se, majorment optant per un habitatge compartit. En canvi, **els joves amb menor educació acadèmica tendeixen a residir amb els seus pares**. Modena and Rondinelli, (2015) va estudiar, també a través de models d'elecció discreta, l'experiència d'emancipació dels joves italians. L'anàlisi empírica es va realitzar utilitzant l'Enquesta sobre Ingressos i Riquesa de les Llars (SHIW) realitzada pel Banc d'Itàlia. Els seus resultats confirmen que **l'emancipació juvenil ten-**

deix a ocórrer en finalitzar l'educació, especialment per als homes, els qui tendeixen a quedar-se en la llar paterna mentre estudien, sense importar el cost de l'habitatge.

Com a resultat de l'extensió en el nivell educatiu, **la variable de la situació laboral** dels joves es posterga com un factor responsable de l'allargament del procés d'emancipació juvenil. Colom Andrés et al., (2003), per a examinar el vincle entre la situació laboral i l'emancipació, van utilitzar dades obtingudes del Panell de Llars (INE) i van emprar un model logit multinomial. Els resultats suggereixen que **la formació de la llar està fortament influenciada per la capacitat econòmica de cada individu**. Soler et al., (2023), mitjançant un model vectorial autoregressiu (VAR), van estudiar com afecta en l'emancipació l'impacte d'un xoc econòmic negatiu. Els resultats mostren que l'emancipació es veu negativament afectada pel xoc, i també suggereixen que els determinants que incideixen en **l'emancipació no estan principalment relacionats amb l'ingrés al mercat de treball, sinó més aviat amb les condicions per a romandre en ell**. Martínez-Grana-do and Ruiz-Castillo, (2002) van utilitzar dades de l'Enquesta de Pressupostos Familiars per a examinar les decisions conjuntes de treballar, estudiar i abandonar la llar paterna. A través del model empíric logit multinomial, han demostrat que **els joves actius amb ocupació estable són significativament més propensos a independitzar-se**, mentre que aquells amb desocupació o falta d'una estabilitat tendeixen a emancipar-se més tard. Iacovou, (2010) va explorar els factors que incideixen en l'elecció dels joves de formar una nova llar, enfocant-se en els ingressos dels joves i els dels seus pares. Mitjançant les dades del Panell de Llars (INE) i l'ús d'un mètode de regressió logit multinomial, es va trobar que **els ingressos propis del jove estan associats positivament amb la probabilitat d'emancipar-se**. No obstant això, la importància dels ingressos dels pares difereixen entre països. Als països escandinaus, els majors ingressos parentals acceleren l'emancipació juvenil, mentre que als països del sud d'Europa aquest efecte és invers. Els ingressos més alts per part dels pares es relacionen amb una menor probabilitat que el jove abandoni la llar paterna a edats primerenques.

El preu de l'habitatge és un altre factor crucial a considerar en l'emancipació juvenil. Mitjançant dades de l'Enquesta de Panell de Llars Britànica, Ermisch, (1999), va investigar com el preu de l'habitatge afecta l'emancipació juvenil, emprant un model logístic amb efectes fixos temporals. Les seves troba-

lles suggereixen que **en mercats immobiliaris amb preus més alts, els joves tendeixen a retardar significativament la seva emancipació**. A més, va observar que els joves amb majors ingressos abandonen, amb major probabilitat, la llar parental. Modena and Rondinelli, (2015), en la seva recerca sobre la independència dels joves italians, van identificar una relació negativa entre els preus dels habitatges i l'emancipació juvenil, independentment del gènere. Haurin et al., (1993) mitjançant dades procedents de l'Enquesta Nacional Longitudinal de la Joventut van investigar com les variacions en els costos de lloguer afecten la probabilitat que els joves estatunidencs romanguin amb els seus pares o visquin per separat. Emprant models d'elecció discreta, va obtenir en els seus resultats que **el preu del lloguer és una variable important en la decisió de deixar la llar parental**. En àrees on el lloguer duplica la mitjana de la mostra, la probabilitat d'emancipació disminueix considerablement en 31 punts percentuals.

Finalment, Ahn and Sánchez-Marcos (2017) documenten el comportament de l'emancipació durant l'última recessió. Els resultats mostren que la proporció de joves que viuen lluny dels seus pares entre 18 i 40 anys no ha disminuït, sinó que ha augmentat del 44% durant el boom (2005-2008) al 46% durant la crisi (2009-2013). Per a analitzar aquest comportament estimen, amb dades de l'Enquesta de Població Activa (EPA), un model de probabilitat lineal on a més d'identificar els anys de recessió i incloure variables sociodemogràfiques com el gènere, el nivell d'estudis o la situació laboral, inclouen variables a nivell regional com el preu de l'habitatge o el nivell de desocupació.

Una altra variable a tenir en compte en la capacitat d'independització dels joves **és la formació de parelles**. Gamundi, (2010) va investigar la independència dels joves espanyols, específicament pel que fa a com formar parelles influeix en aquest procés. Utilitzant les microdades dels censos de població i aplicant els models d'elecció discreta, es va trobar que **l'estat civil té un efecte directe en el procés d'emancipació**. Els resultats indiquen que **la formació de parelles pot contribuir a una major independència i autonomia en la vida adulta**, i que aquest procés tendeix a ocórrer en edats més avançades. Holdsworth et al., (2002), va examinar la relació entre l'abandó de la llar i la formació de parella mitjançant un model logístic multinomial que controlen tant les característiques individuals com les provincials usant dades de l'Enquesta Sociodemogràfica de l'INE. Es van observar **diferències sig-**

nificatives entre províncies, on l'abandó de la llar amb parella va ser més comuna en el sud d'Espanya, Catalunya i les Illes Canàries, mentre que a les províncies del centre-nord, els joves tendien a emancipar-se després de completar els seus estudis, però abans d'establir una relació. Billari and Liefbroer, (2007) van analitzar dades de l'Estudi de Panell sobre Integració Social als Països Baixos (PSIN) utilitzant un model de durada de Coix. La seva recerca es va centrar en examinar com les normes percebudes dels pares influeixen en el moment en què els joves

abandonen la llar parental. Els seus resultats suggereixen que la **decisió d'abandonar la llar per a viure en parella està influenciada per les normes percebudes dels pares i les percepcions sobre el mercat immobiliari**.

A continuació el següent quadre presenta una síntesi clau dels resultats obtinguts en els diversos estudis analitzats sobre l'emancipació juvenil, centrant-se en les variables que han demostrat ser estadísticament significatives.

TAULA 1. Determinants de l'emancipació

Determinants	Autor	Lloc	Dades	Models
Edat i gènere	Vitali (2010)	Espanya	Cens de Població i Habitatge (INE)	Models d'elecció discreta (logit, probit)
	Stone et al. (2011)	Regne Unit	Enquesta de Força Laboral (LFS)	Models d'elecció discreta (logit, probit)
	Buck & Scott (1993)	Estats Units	Panell de Dinàmica d'Ingressos	Models d'elecció discreta (logit, probit)
	Colom & Molés (2008)	Espanya	Panell de Llars i Enquesta de Pressupostos Familiars	Models d'elecció discreta (logit, probit)
Formació acadèmica	Moreno (2012)	Espanya	Enquesta Espanyola de Joventut	Models d'elecció discreta (logit, probit)
	Stone et al. (2011)	Regne Unit	Enquesta de Força Laboral (LFS)	Models d'elecció discreta (logit, probit)
	Modena et al. (2015)	Itàlia	Enquesta Ingressos i Riquesa de les Llars (SHIW)	Models d'elecció discreta (logit, probit)
Formació de parella	Gamundi (2010)	Espanya	Microdades de censos de població	Regressió logística
	Holdsworth et al. (2002)	Espanya	Enquesta Sociodemogràfica (INE)	Models d'elecció discreta (logit, probit)
	Billari & Liefbroer (2007)	Països Baixos	Panell sobre Integració Social	Model de duració de Cox
Econòmics				
Situació Laboral	Colom et al. (2003)	Espanya	Panell de Llars (INE)	Models d'elecció discreta (logit, probit)
	Soler et al. (2023)	Espanya	Dades de Població (INE), Eurostat i Banc d'Espanya	Model Vectorial Autoregressiu (VAR)
	Martínez & Ruiz (1998)	Espanya	Enquesta de Pressupostos Familiars	Models d'elecció discreta (logit, probit)
	Iacovou (2010)	Unió Europea	Panell de Llars (INE)	Models d'elecció discreta (logit, probit)
Preu del habitatge	Ermisch (1999)	Regne Unit	Panell de Llars	Model logit amb efectes fixos.
	Modena et al. (2015)	Itàlia	Enquesta Ingressos i Riquesa de les Llars (SHIW)	Models d'elecció discreta (logit, probit)
	Haurin et al. (1993)	Estats Units	Enquesta Nacional Longitudinal de la Joventut	Models d'elecció discreta (logit, probit)

Font: Elaboració pròpia.

3. Indicadors d'emancipació

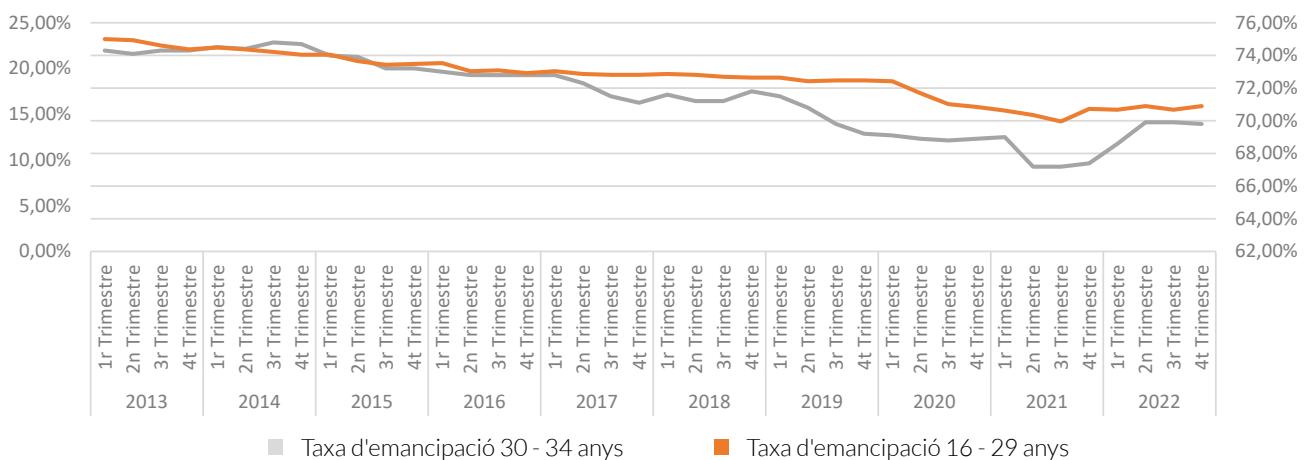
3.1 EVOLUCIÓ EN EL TEMPS

En el *gràfic 1*, es presenta l'evolució de la taxa d'emancipació a Espanya de 2013 a 2022. Es defineix la taxa d'emancipació com el percentatge de persones que resideixen fora de la llar d'origen sobre el total de persones de la mateixa edat. **En aquesta darrera dècada la taxa d'emancipació disminueix 4,5 punts percentuals pels joves de 30 a 34 anys (de 74,3% a 69,8%) i en 7,3 punts percentuals en els joves de 16 a 29 anys (de 23,2% a 15,9%).**

En el *gràfic 2*, es presenta l'evolució de l'edat d'emancipació dels joves (homes, dones i total) a Espanya de 2010 a 2022. Aquest indicador es refereix a l'edat mitjana en la qual els joves deixen la casa dels seus pares o tutors i s'independitzen, sigui llogant o comprant el seu propi habitatge.

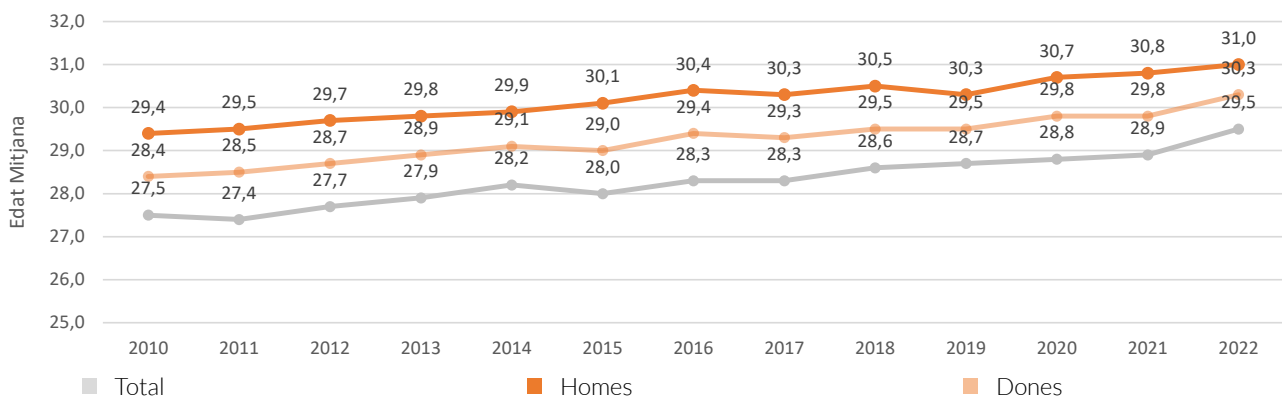
Durant aquest període de 13 anys (del 2010 al 2022), s'observa un clar increment en l'edat mitjana d'emancipació residencial per a tots els grups considerats.

GRÀFIC 1. Evolució de la taxa d'emancipació a Espanya

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la EPA

GRÀFIC 2. Evolució de l'edat mitjana d'emancipació dels joves a Espanya

Font: elaboració pròpia a partir de les dades d'Eurostat

L'edat mitjana de sortida de tots els joves a Espanya en 2010 va ser de 28,4 anys. Per a 2022, aquesta xifra ha augmentat fins als 30,3 anys, 1,9 anys més que el 2010. En el cas de les dones, l'edat mitjana d'emancipació en 2010 era de 27,5 anys, mentre que en 2022 va augmentar a 29,5 anys, la qual cosa equival a un increment de 2 anys durant aquests anys. D'altra banda, els homes també van experimentar un augment en l'edat mitjana d'emancipació. En 2010, la xifra era de 29,4 anys, i per a 2022, va pujar a 31,0 anys, la qual cosa representa un increment d' 1,6 anys.

Tot i que les dones tendeixen a emancipar-se a una edat menor que els homes, **la bretxa de gènere s'ha reduït lleugerament en els darrers períodes. En 2010, la diferència era d' 1,9 anys, mentre que en 2022, la diferència es va reduir a 1,5 anys.**

En el *gràfic 3*, es presenta l'evolució de la taxa d'emancipació a Catalunya entre 2013 i 2022 per a les franges d'edat de 16 a 29 anys i de 30 a 34 anys. **Durant aquest període, el percentatge ha disminuït gradualment en ambdues franges.** Els joves de 30 a 34 anys han experimentat una reducció de 0,6 punts percentuals (del 78,6% al 78%), mentre que els joves de 16 a 29 anys han patit una disminució de 5,2 punts percentuals (del 25,5% al 20,3%).

El pic més alt de la taxa per als joves de 16 a 29 anys es va assolir el 2014 amb un 25,60% i per als joves de 30 a 34 anys el 2018 amb un 81%. Des del segon tri-

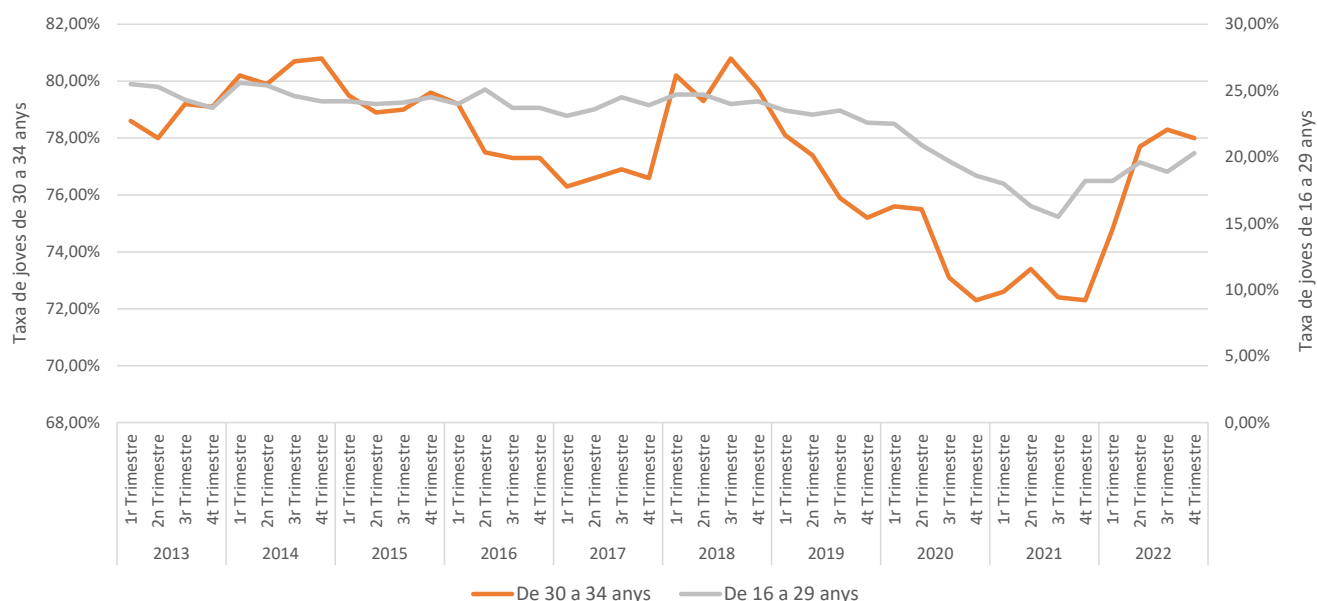
mestre de 2020, la taxa per als joves de 16 a 29 anys no ha superat el 20%, arribant al mínim històric del 15,5% el tercer trimestre de 2021. Els joves de 30 a 34 anys van veure una notable disminució des del tercer trimestre de 2018 fins a l'últim trimestre de 2021, on la taxa va ser del 72,3%, però des de llavors ha començat a augmentar de forma constant.

Al gràfic s'observa com la taxa ha tingut més variacions pels joves de 30 a 34 anys, no obstant això, tenint en compte la comparació entre el 2013 i el darrer any, la taxa d'emancipació dels joves de 16 a 29 anys ha disminuït 4,6 punts percentuals més que els de 30 a 34 anys.

L'observació dels gràfics 1 i 3 indica que la taxa d'emancipació a Catalunya és lleugerament superior a la d'Espanya durant tot el període, tant per als joves de 16 a 29 anys com per als de 30 a 34 anys. El *gràfic 4* mostra que, el 2022, la taxa d'emancipació per als joves de 16 a 29 anys a Espanya era del 15,9%, mentre que a Catalunya era del 19,25%, superant la mitjana nacional en 3,35 punts percentuals. Per als joves de 30 a 34 anys, la taxa a Espanya era del 69,8%, i a Catalunya el percentatge arribava al 77,2%, un increment de 7,4 punts percentuals respecte a la mitjana nacional.

En general, la taula mostra que en tots dos grups d'edats, les taxes d'emancipació a Catalunya són més altes que la mitjana nacional.

GRÀFIC 3. Evolució de la taxa d'emancipació a Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la EPA

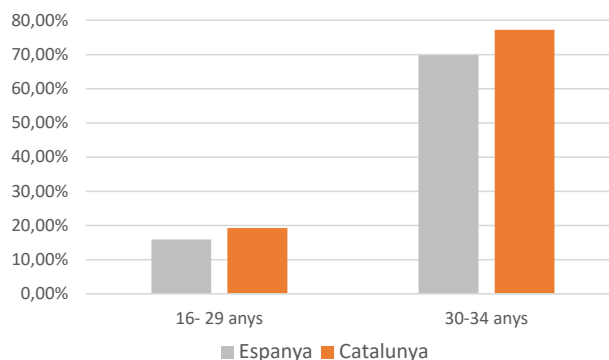
De la mateixa manera, el *gràfic 5* presenta dades sobre l'edat mitjana d'emancipació a Espanya i Catalunya⁴. S'observa que l'edat mitjana d'emancipació a Espanya és de 30,3 anys, mentre que a Catalunya, els joves tendeixen a independitzar-se una mica abans, amb una edat mitjana de 29,8 anys. **Això suggereix que, en comparació amb la mitjana nacional, els joves catalans solen emancipar-se aproximadament mig any abans.**

3.2 COMPARATIVA AMB LA UNIÓ EUROPEA

En el *gràfic 6* es presenta l'evolució de l'edat mitjana d'emancipació a la Unió Europea⁵ del 2013 al 2022. En 2013, l'edat mitjana d'emancipació a la Unió Europea va ser de 26,4 anys, mentre que a Espanya l'edat mitjana era de 28,9 anys, 2,5 anys més alta. Suècia tenia l'edat mitjana d'emancipació més baixa (19,6 anys) i Croàcia la més alta (31,9 anys).

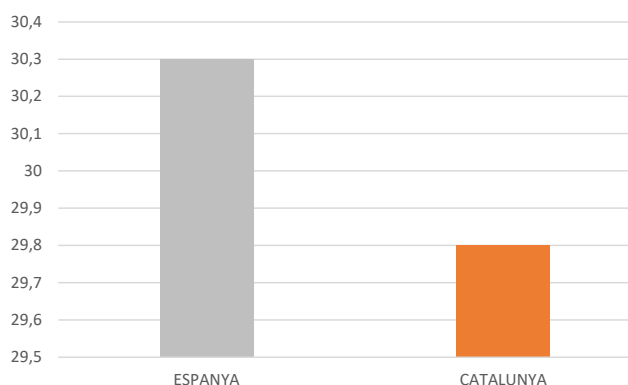
L'any 2022, l'edat mitjana d'emancipació a Espanya va augmentar a 30,3 anys, mentre que la mitjana a la UE es va mantenir en 26,4 anys, **això indica que, en mitjana, els joves a Espanya tendeixen a emancipar-se a una edat significativament més avançada i que la distància entre Espanya i la mitjana a la Unió Europea s'ha fet més elevada al llarg d'aquest període (3,8 anys)**. Croàcia (33,4 anys) i Grècia (30,7 anys) presenten edats similars o més altes que Espanya, mentre que Alemanya (23,8 anys), Dinamarca (21,7 anys) i Suècia (21,4 anys) presenten edats considerablement més baixes.

GRÀFIC 4. Comparativa de la taxa d'emancipació a Espanya i Catalunya

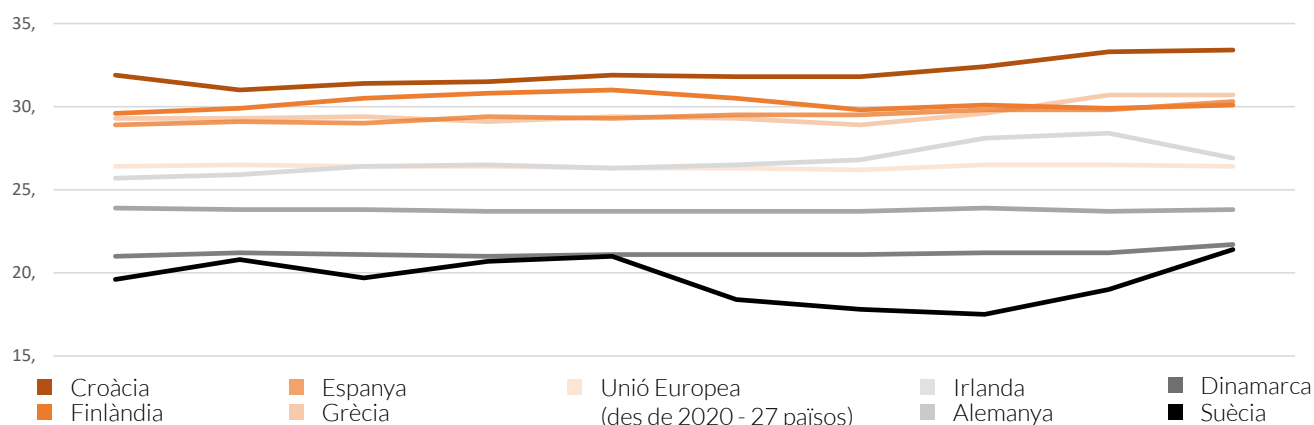
Font: elaboració pròpia a partir de dades de la EPA

GRÀFIC 5. Comparativa de l'edat d'emancipació a Espanya i Catalunya

Font: elaboració pròpia INE i Idescat

GRÀFIC 6. Evolució de l'edat mitjana d'emancipació a alguns països de la Unió Europea

Font: elaboració pròpia a partir de les dades d'Eurostat

⁴ S'ha agafat l'edat d'emancipació de Catalunya del 2021 per falta de dades.

⁵ A excepció de Noruega, Turquia, Nord de macedònia, Montenegro, Regne Unit i Sèrbia, que no s'han inclòs per falta de dades

Per tant, el país amb l'edat mitjana d'emancipació més baixa ha estat Suècia amb aproximadament 9 anys menys respecte a Espanya i 5,1 menys respecte la UE, mentre que Croàcia mantenia l'edat d'emancipació més alta, amb 1 any més que Espanya i 4,9 anys més que la UE.

Al gràfic 7 mostra l'edat mitjana d'emancipació dels països de la Unió Europea⁶ el 2022, diferenciant per gènere. **Espanya presenta una edat mitjana d'emancipació de 30,3 anys, superior a la mitjana de la Unió Europea (26,4 anys) i la Zona de l'Euro (26,3 anys) tant per a homes com per a dones.** Això situa Espanya com el quart país amb l'edat d'emancipació més elevada.

Comparant per gènere a Espanya, els homes es van emancipar a una edat mitjana de 31 anys, mentre que les dones ho van fer als 29,5 anys. La mitjana de la UE és de 27,3 anys per als homes (3,7 anys menys que a Espanya) i 25,4 anys en el cas de les dones (4,1 anys menys que a Espanya). Això ens indica que, encara que l'edat d'emancipació és menor en tots dos casos, **la diferència respecte a la mitjana europea és més pronunciada en el cas de les dones.**

A nivell europeu, les edats d'emancipació també varien per gènere, en tots els països de l'estudi les dones solen emancipar-se a edats més primerenques que els homes. Per exemple, en Romania, els homes es van emancipar als 29,9 anys les dones als 25,4 anys, una bretxa de 4,5 anys. El país amb la menor diferència d'edat d'emancipació entre els dos gèneres va ser Luxemburg, amb una diferència de 0,5 anys (27,1 per als homes i 26,6 per a les dones). Croàcia va destacar en 2022 amb l'edat d'emancipació més alta a Europa, amb els homes als 34,7 anys i les dones als 32,0 anys. Els països que ho segueixen són: Eslovàquia, Grècia, Bulgària i Espanya. D'altra banda, Dinamarca, Finlàndia, Suècia i Àustria van tenir edats d'emancipació més primerenques que Espanya tant per ambdós gèneres, amb Suècia sent el país amb l'edat més primerenca d'emancipació en general: les dones s'emancipen al voltant dels 21,1 anys i els homes al voltant dels 21,7 anys. En contrast, Bèlgica es troba prop de la mitjana europea.

En el gràfic 8 es presenta l'evolució de la taxa d'emancipació dels joves, de 18 a 34 anys, en alguns països de la Unió Europea⁷.

En 2022, la taxa d'emancipació de joves de 18 a 34 anys a Espanya va ser del 34,10% i en 2013 va ser del 44,9%. Comparant amb la Unió Europea (la mitjana de 27 països), la taxa d'emancipació en 2022 va ser més alta, amb un 50,60% i 49,9% en el 2013.

En l'última dècada, la mitjana de la UE ha crescut 0,7 punts percentuals, mentre que a Espanya ha disminuït 10,8 punts percentuals. Dels 8 països del gràfic, 4 han augmentat les seves taxes i 4 les han disminuït en els últims 10 anys. Destaquen Suècia i Alemanya per l'augment del seu percentatge de joves emancipats, sent aquesta diferència de 14,10 i 11 punts percentuals respectivament. D'altra banda, els països que més han disminuït les seves taxes han estat Irlanda i Espanya, sent aquesta diferència negativa de 20 i 10,8 punts percentuals; tot i ser dos dels països que han experimentat les reduccions més significatives en les seves taxes, no són necessàriament els que registren els percentatges més baixos entre els països analitzats. Croàcia destaca amb la taxa d'emancipació juvenil més baixa entre els països considerats, com ja podíem observar en el gràfic 7, mentre que Dinamarca, Finlàndia i Suècia tenen taxes substancialment més altes, superant el 80% el 2022.

En el gràfic 9⁸, es representa la taxa d'emancipació d'homes, dones i el total de joves de 18 a 34 anys en alguns països de la Unió Europea en 2022.

En 2022, la mitjana de la Unió Europea és del 5,6% i la d'Espanya del 34,10%, 16,5 punts percentuals menys, indicant que **els joves espanyols tendeixen a emancipar-se més tard respecte a la mitjana dels països europeus.**

En relació a la taxa d'emancipació per gènere a Espanya, en 2022, les dones tenen una taxa del 37,90%, mentre que la dels homes es del 30,40%, la qual cosa suposa una bretxa de gènere de 7,5 punts percentuals. La taxa de la UE (que inclou la mitjana de 27 països des de 2020) es del 55,4% en el cas de les dones, i lleugerament més baixa en el cas dels homes, 45,9%, el que fa una diferència de 9,5 punts percentuals entre els dos gèneres. **Espanya, tot i tenir una taxa menor que la mitja de la UE, té una bretxa de gènere inferior que aquesta.**

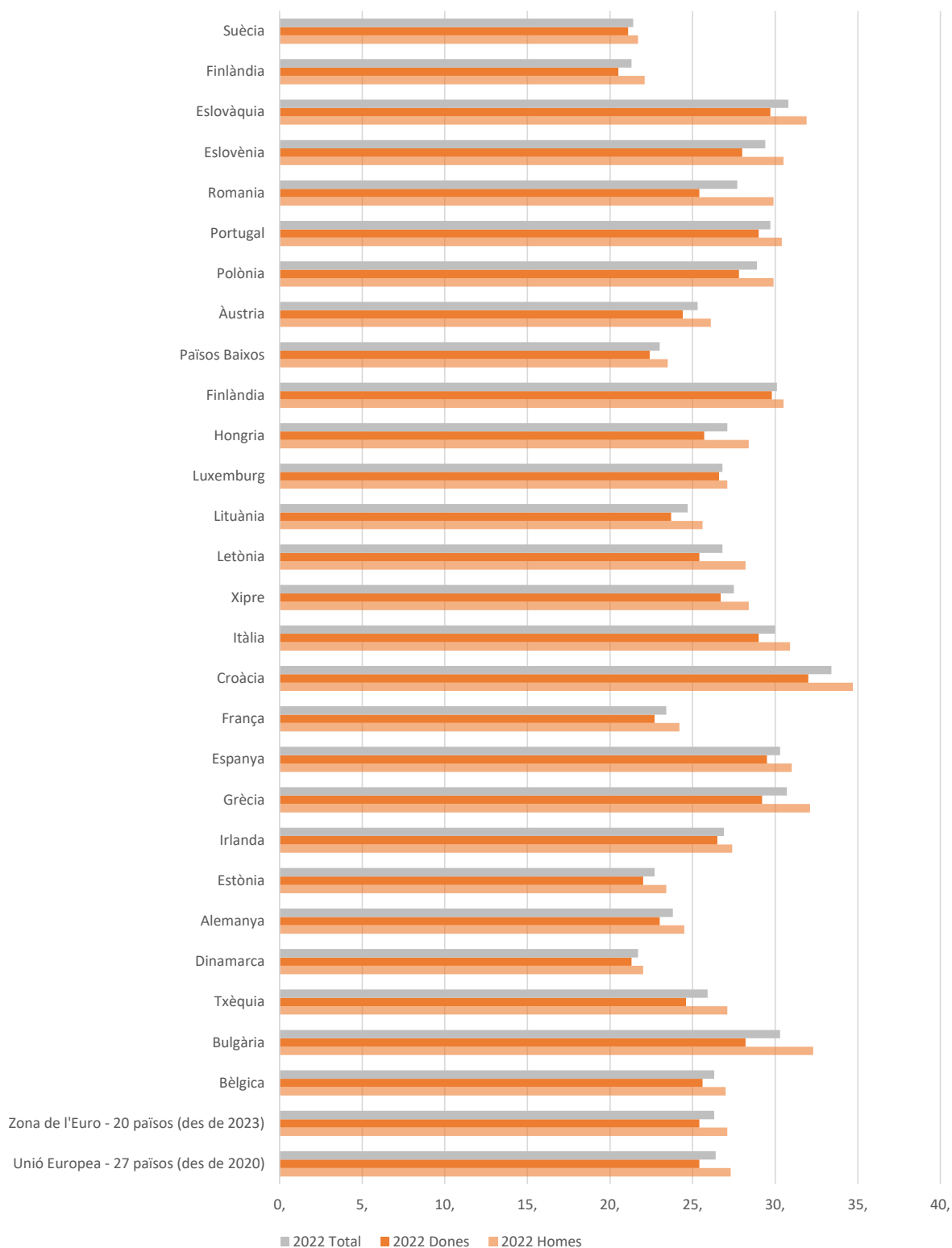
Dinamarca tenia la taxa més alta d'emancipació total amb un 84,50%, seguida de Finlàndia (83,30%) i

⁶ A excepció de Noruega, Turquia, Nord de Macedònia, Montenegro, Regne Unit i Sèrbia, que no s'han inclòs per falta de dades..

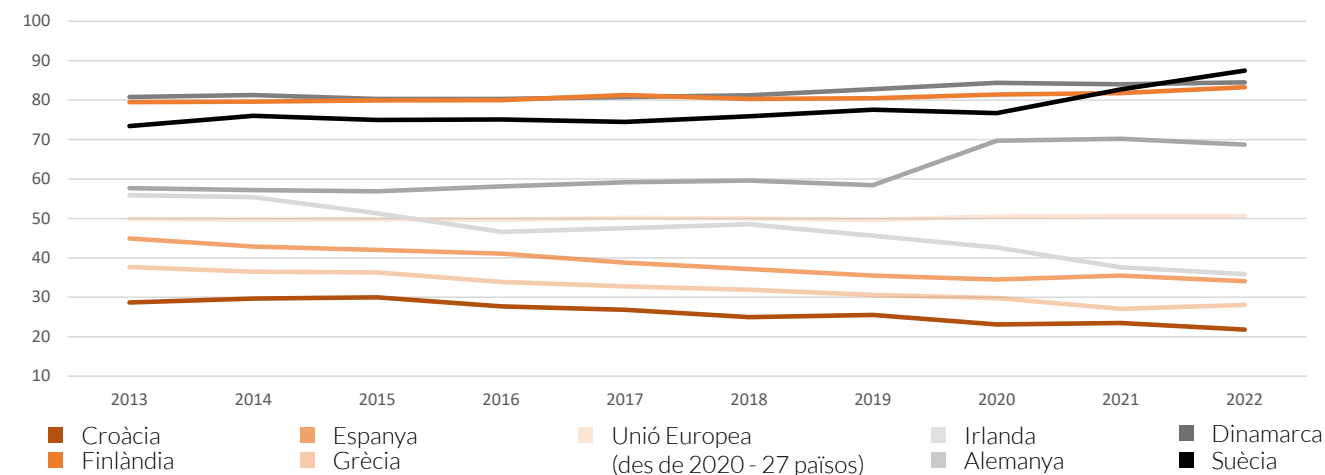
⁷ No s'han inclòs Turquia, Sèrbia, Islàndia, Noruega, Suïça, UK, Montenegro, Albània, el nord de Macedònia i la Euro Àrea per falta de dades.

⁸ D'igual forma que en el gràfic anterior, no s'han inclòs Turquia, Sèrbia, Islàndia, Noruega, Suïça, UK, Montenegro, Albània, el nord de Macedònia i la Euro Àrea per falta de dades.

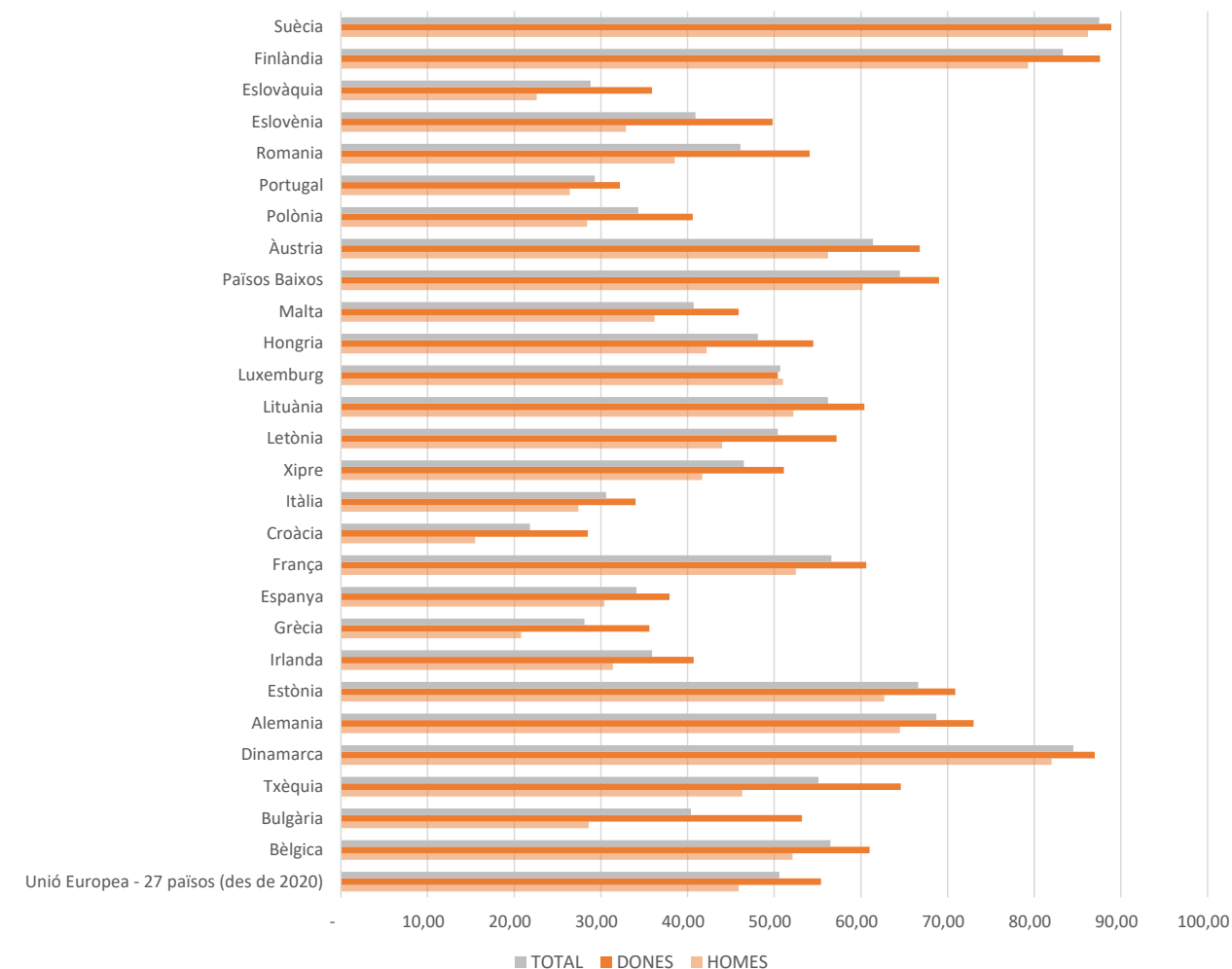
GRÀFIC 7. Comparativa de l'edat mitjana d'emancipació dels països de la Unió Europea en el 2022

GRÀFIC 8. L'evolució de la taxa d'emancipació dels joves, de 18 a 34 anys, en alguns països de la Unió Europea

GRÀFIC 9. La taxa d'emancipació d'homes, dones i el total de joves de 18 a 34 anys en alguns països de la Unió Europea en 2022

Suècia (87,50%). Bèlgica (56,50%) i França (56,60%) tenien taxes d'emancipació totals pròximes a la mitjana de la UE, mentre que Alemanya (68,70%) es trobava en un rang intermedi. En l'extrem inferior, Grècia (28,10%), Croàcia (21,80%), i Portugal (29,30%) tenien taxes d'emancipació total més baixes en comparació amb Espanya.

Luxemburg té la menor diferència de gènere (0,60 punts percentuals) sent la taxa dels homes lleugerament superior, mentre que Bulgària té la major disparitat (24,6 punts percentuals) entre homes i dones, amb les dones com el grup amb la taxa més alta.

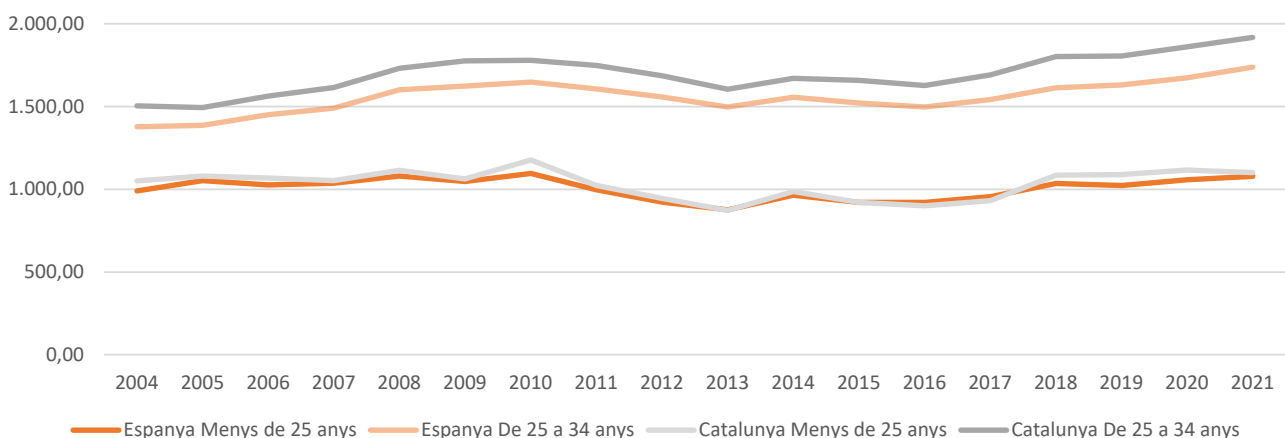
4. Determinants de l'emancipació

L'emancipació juvenil a Espanya és un procés influenciat per múltiples factors econòmics i socials. En aquest apartat, s'exploren els determinants principals que afecten a la capacitat dels joves per independitzar-se, basant-nos en dades oficials de diverses fonts. El marc teòric ja ha establert una correlació significativa entre aquests determinants i el procés d'emancipació, destacant la importància d'analitzar-los en profunditat.

4.1 EVOLUCIÓ DELS SALARIS I TAXA DE TEMPORALITAT.

El salari és un factor crucial en l'emancipació dels joves. El *gràfic 10* mostra l'evolució del salari brut mensual dels joves a Espanya i Catalunya, dividit en dos grups d'edat: menors de 25 anys i de 25 a 34 anys, del 2004 al 2021. Els salaris són més alts per al grup de 25 a 34 anys en comparació amb els me-

GRÀFIC 10. Mitjana del salari brut mensual dels joves a Espanya i Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya

nors de 25. La mitjana dels salaris bruts més baixa es va produir el 2013 per als menors de 25 anys i el 2004 per al grup de 25 a 34 anys. Hi ha una tendència decreixent per a tots dos grups entre 2010 i 2013 i entre 2014 i 2017, seguit d'una lleugera tendència positiva fins al 2021.

Durant aquest període, els joves de 25 a 34 anys han vist un increment salarial mensual de 360,24€ a Espanya i de 414,46€ a Catalunya, però sense superar el 25%. En canvi, els menors de 25 anys han experimentat un augment molt menor, de 87,42€ a Espanya i 50,31€ a Catalunya, sense arribar al 10%. Entre 2004 i 2021, els preus han crescut un 40,9% a Espanya i un 45,7% a Catalunya, resultants en una pèrdua significativa de poder adquisitiu, especialment per als més joves.

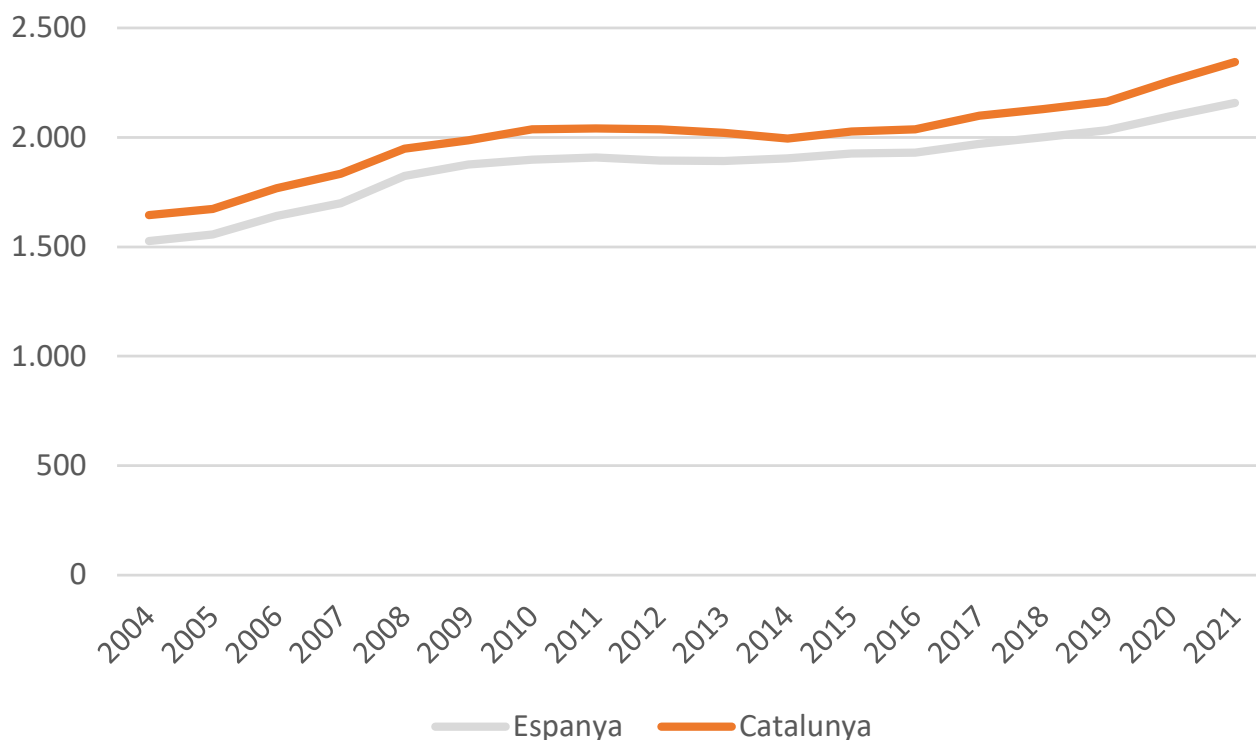
Tot i que la tendència salarial dels joves és similar a la resta de la població, l'augment dels sous ha estat major en el conjunt de l'economia. La *figura 11* mostra la progressió del salari brut mensual a Espanya i Catalunya per a totes les edats, sent el valor mitjà superior al dels treballadors més joves. Aquesta diferència és més gran a Catalunya que a Espanya. **Entre el 2004 i el 2021, el salari ha experimentat un augment de 699,58€ a Cata-**

lunya i de 632,23€ a Espanya. Comparativament amb els valors que hem vist anteriorment pel salari brut mensual dels joves, **es pot observar una notable diferència en l'increment salarial durant els 18 anys d'estudi.** A Catalunya, la diferència en l'augment ha sigut d'aproximadament 285,12€ més que el grup d'edat de 25 a 34 anys, i de 649,27€ més respecte al grup més jove, menors de 25 anys. A Espanya la diferència de l'increment es de 271,99€ i 544,81€ respectivament. Aquesta diferència implica percentatges de creixement dels salaris (entre el 30 i el 40%), que tot i ser també inferiors a la inflació, són superiors al creixement dels salaris dels més joves.

La precarietat laboral no només es deu als salaris baixos, sinó també a la tipologia dels contractes, especialment els temporals, que afecten l'emancipació dels joves a Espanya. El *gràfic 12* mostra la proporció de contractes temporals en relació amb el total, destacant una tendència similar entre els diferents grups d'edat.

Es nota una tendència similar en tots els grups, on, igual que abans, es registra un canvi significatiu en 2021, amb la reforma laboral, en el qual les proporcions disminueixen aconseguint els nivells

GRÀFIC 11. Mitjana del salari brut mensual a Espanya i Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya i l'INE

més baixos en cada grup. Fins llavors la tendència havia estat lleugerament creixent partint de nivells ja elevats.

Els treballadors més joves (**16-24 anys**) presenten els percentatges més alts de contractes temporals, superant el 60% en tots els anys excepte el 2022 i 2023. El pic màxim va ser el 2017, amb un 73,4%, i va baixar al 49% el 2023, una reducció de 20,09 punts percentuals en dos anys. Això representa **una caiguda de 12,17 punts percentuals des de l'inici del període i una disminució de 23,34 punts percentuals des del pic més alt**.

El grup de 25 a 39 anys va tenir una proporció de contractes temporals entre el 28,63% i el 33,43% fins al 2021, amb una disminució significativa fins al 21% el 2023, una reducció de 9,14 punts percentuals des de l'inici del període.

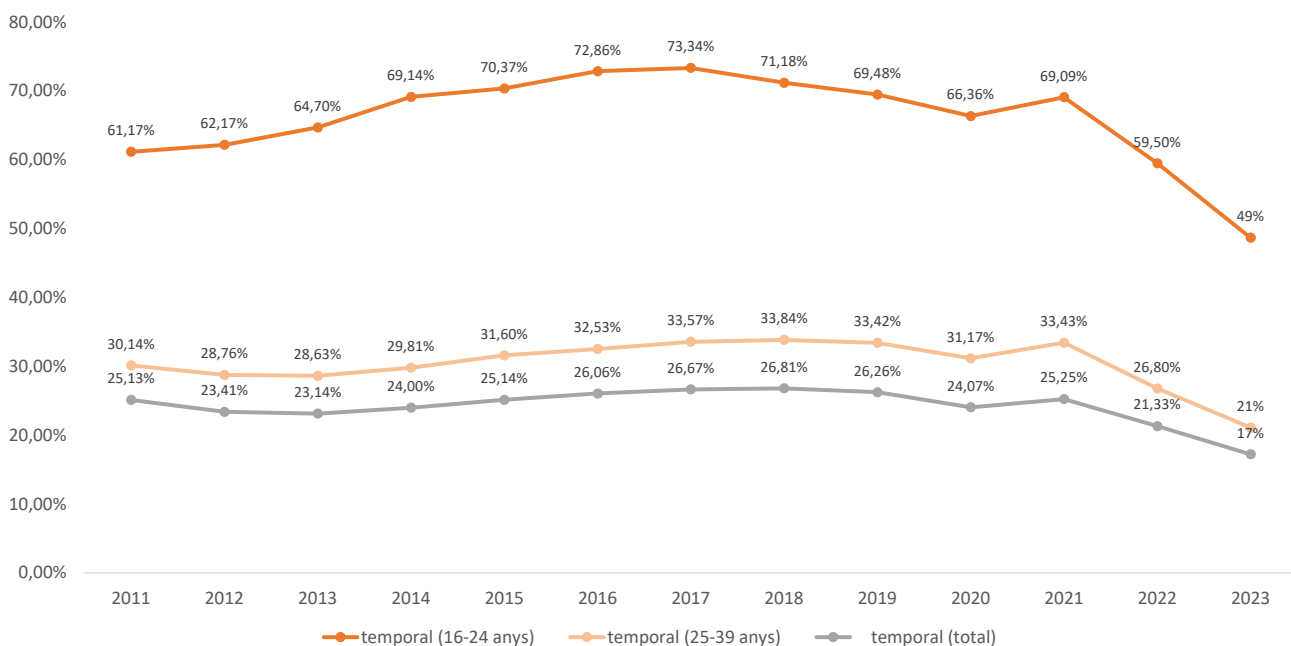
Respecte al total de persones amb contractes temporals en relació amb el total de contractes, la proporció ha oscil·lat entre el 24,07% i el 26,81% des de 2011 fins al 2021. El 2021, s'observa una disminució significativa fins al 17% el 2023, representant una **reducció de 8,3 punts percentuals des de l'inici del període d'estudi**.

Un recent estudi de Conde-Ruiz et al., (2023), revela que la reforma laboral espanyola ha estat efectiva en reduir la taxa de temporalitat contractual, però no ha aconseguit mitigar la precarietat laboral ni reduir la taxa de temporalitat "empírica". L'estratègia seguida per la reforma espanyola ha consistit a restringir dràsticament el recurs als contractes de durada determinada (o temporals). No obstant això, per a evitar una disminució de la flexibilitat global del sistema, la reforma ha fomentat l'ús d'altres variants de contractes indefinits que ofereixen menys estabilitat, com el contracte «fix discontinu». Aquests contractes, malgrat ser etiquetats com a indefinits, no ofereixen el mateix nivell de seguretat laboral als treballadors que els contractes indefinits tradicionals.

Això ha augmentat la conversió de contractes temporals a indefinits, però també ha augmentat la mortalitat dels contractes indefinits ordinaris, és a dir, aquests contractes duren menys temps.

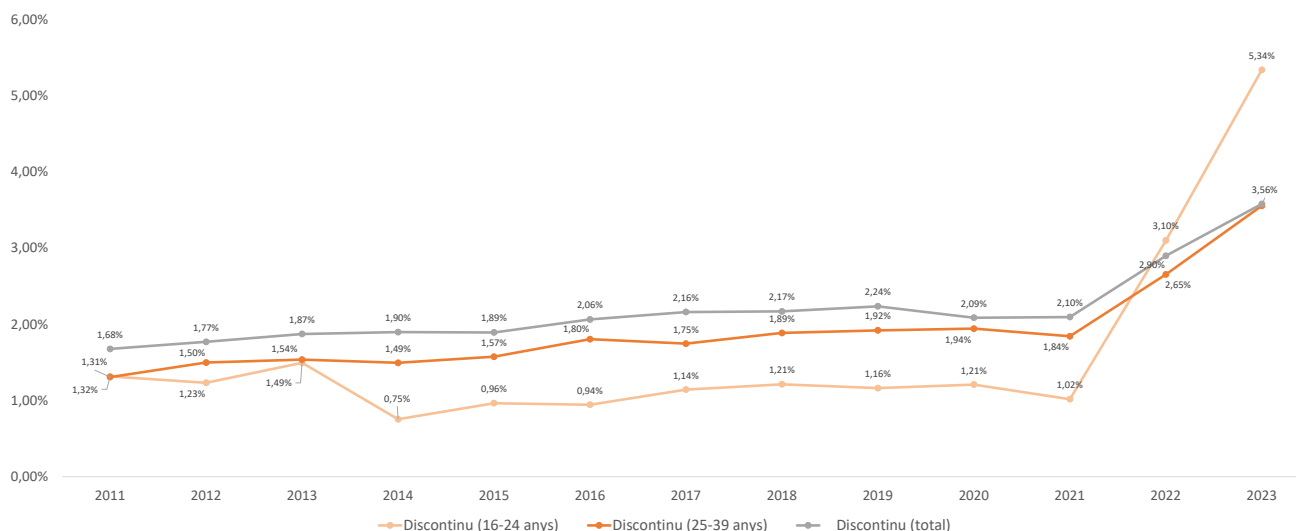
Al *gràfic 13* es proporciona una representació gràfica sobre la proporció de contractes indefinits del tipus fixe discontinu sobre el total, desglossat en el total i dos grups d'edat (de 16 a 24 i de 25 a 39) a Espanya al llarg de diversos anys. **La sèrie ja mos-**

GRÀFIC 12. Proporció (%) de contractes temporals en relació al total (2011-2023)

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya i l'INE

GRÀFIC 13. Proporció (%) de contractes indefinits en relació al total (2011-2023)

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

tra en tots els col·lectius una lleugera tendència creixent fins a 2021, tot i que és a partir de llavors quan creix de forma més dràstica.

En el grup de **16 a 24 anys**, la proporció de contractes fixos discontinus va passar del 0,75% el 2014 al 5,34% el 2023, **un increment de 4,02 punts percentuals des de l'inici del període**. Això és un canvi notable, ja que per primera vegada aquest grup presenta la major proporció de contractes fixos-discontinus (recordem que era el grup a on el percentatge de contractes temporals és superior).

Per al grup d'edat de 25 a 39 anys, la proporció d'assalariats amb contracte fixe discontinu respecte al total de contractes ha oscil·lat entre el 1,31% i el 1,94% des de 2011 fins a 2021, mostrant una tendència més estable cap a l'augment. Igual que en els altres grups d'edat, s'observa un augment significatiu en 2021, aconseguint el seu punt més alt en 2023, amb un 3,56%. **En comparació amb l'inici del període estudiat, el percentatge ha incrementat en 2,25 punts percentuals.**

En general, la proporció de contractes fixos discontinus respecte al total ha augmentat del 1,68% al 3,58% entre 2011 i 2023, un increment d'1,9 punts percentuals. Aquesta tendència és similar a la observada del grup d'edat anterior, tot i que amb percentatges

lleugerament més elevats. En 2021, s'evidencia un canvi significatiu, com en els altres grups, que ha contribuït a l'augment de la proporció.

4.2 PREU DE L'HABITATGE

Un altre dels factors explicatius de l'evolució de l'emancipació és l'evolució del preu de l'habitatge. En la *figura 14* s'observa l'evolució del valor mitjà de les transaccions immobiliàries de l'habitatge lliure (en milers d'euros) a Espanya i Catalunya (MITMA).

A Espanya, els preus de l'habitatge van disminuir des de 2008 fins a 2013, però van mostrar una recuperació gradual i positiva fins al 2023. Tot i això, el valor mitjà de l'últim any va ser inferior al del primer any d'estudi (2008). Les dades del valor mitjà per a Catalunya segueix una tendència similar a la d'Espanya (*gràfic 15*). L'evolució del preu de l'habitatge ha estat un obstacle per obtenir l'estalvi inicial necessari per a un préstec hipotecari, més que per la seva evolució en els darrers 15 anys. Tot i així, **la recuperació dels preus de l'habitatge en la darrera dècada ha estat considerable, amb creixements acumulats superiors al 25%**, en un entorn, recordem de salaris reals estancats.

L'anàlisi de l'Índex del Preu de l'Habitatge (IPH) de l'INE, desglossat per trimestres des de 2007 fins al 2023, mostra una clara tendència en l'evolució dels preus de compravenda dels habitatges de preu lliure a Espanya i Catalunya. L'Índex de Preus d'Habitatge (IPH) té com a objectiu mesurar l'evolució dels preus de compravenda dels habitatges de preu lliure, tant nous com de segona mà, al llarg del temps.

A nivell nacional, es veu un creixement sostingut des de 2014, amb un lleuger declivi durant la pandèmia el 2020, seguit d'una ràpida recuperació. A Catalunya, la tendència és similar, amb un creixement constant des de 2014. La mitjana de l'índex del preu de l'habitatge a Catalunya el 2007 era de 173, mentre que el 2023 va ser de 157,01, mostrant una disminució d'aproximadament 15,99 punts en el mateix període. Tot i així, des de 2014 (mínim de la sèrie) es registren creixements acumulats al voltant del 60%.

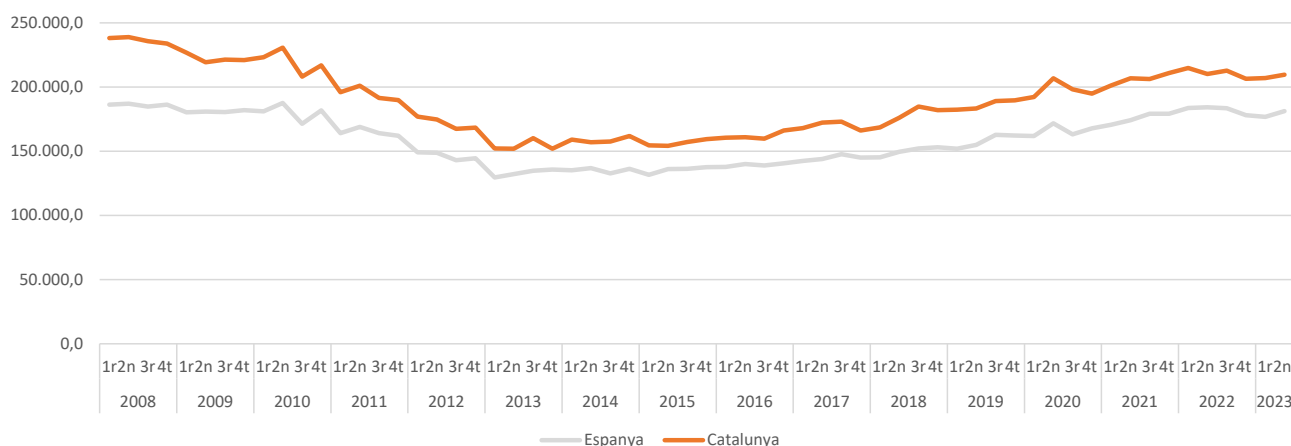
L'evolució del preu de l'habitatge ha estat un obstacle important per als compradors, especialment per la dificultat d'obtenir l'estalvi inicial necessari per accedir a un préstec hipotecari. Aquesta dificultat és més significativa en termes absoluts que en relació amb la variació dels preus al llarg dels darrers 15 anys. **Tot i la disminució de l'índex del preu de l'habitatge des de 2007, el creixement sostingut des de 2014 evidencia una recuperació que augmenta la barrera d'accés a la propietat per als nous compradors.**

En aquest context, i combinant tant les dades del preu de l'habitatge com les del salari presentades amb anterioritat, quan es parla del cost d'accés a la propietat dels joves es fa referència a l'esforç per a poder adquirir un habitatge per aquest grup. Aquest indicador es pot llegir com la quantitat de salaris bruts necessaris per comprar un habitatge. Segons la literatura, els valors d'equilibri haurien d'estar al voltant de 5, però a Espanya aquests valors se situen al voltant de 8. La *figura 16* presenta visualment el cost d'accés per a joves en transaccions immobiliàries d'habitatge lliure a Espanya i Catalunya, desglossat per dos grups d'edat: menors de 25 anys i de 25 a 34 anys. Les dades van del 2008 al 2022.

Per als joves **menors de 25 anys** a Espanya, el cost d'accés ha augmentat des de 2014, arribant a un màxim de 14,11 punts el 2022. A Catalunya, la tendència és similar, amb un increment constant fins a 15,97 punts el 2022. A diferència d'Espanya, Catalunya en les dades de l'últim any té un valor de cost menor que en el primer any registrat.

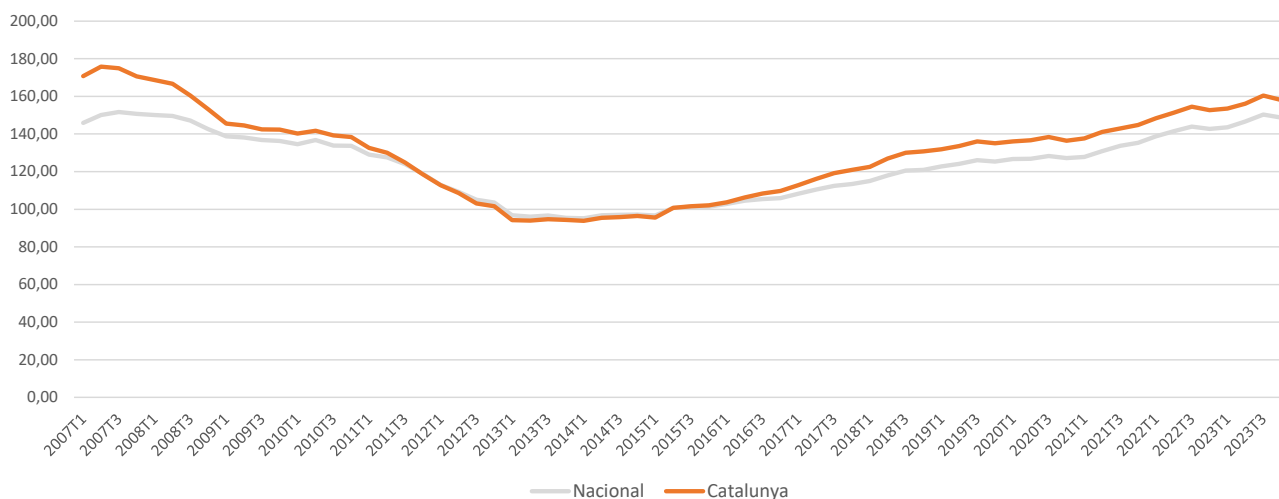
Per al grup de **25 a 34 anys**, també s'observa un augment en el cost d'accés a ambdues regions, amb una major estabilitat durant l'última dècada. **A partir de 2014, el cost ha augmentat gradualment, amb la mitjana de Catalunya lleugerament superior a la mitjana nacional.** Malgrat aquesta tendència positiva, els valors de l'últim any de l'estudi són inferiors als registrats en el primer any.

GRÀFIC 14. Valor mitjà de les transaccions immobiliàries d'habitatge lliure (en milers d'euros)

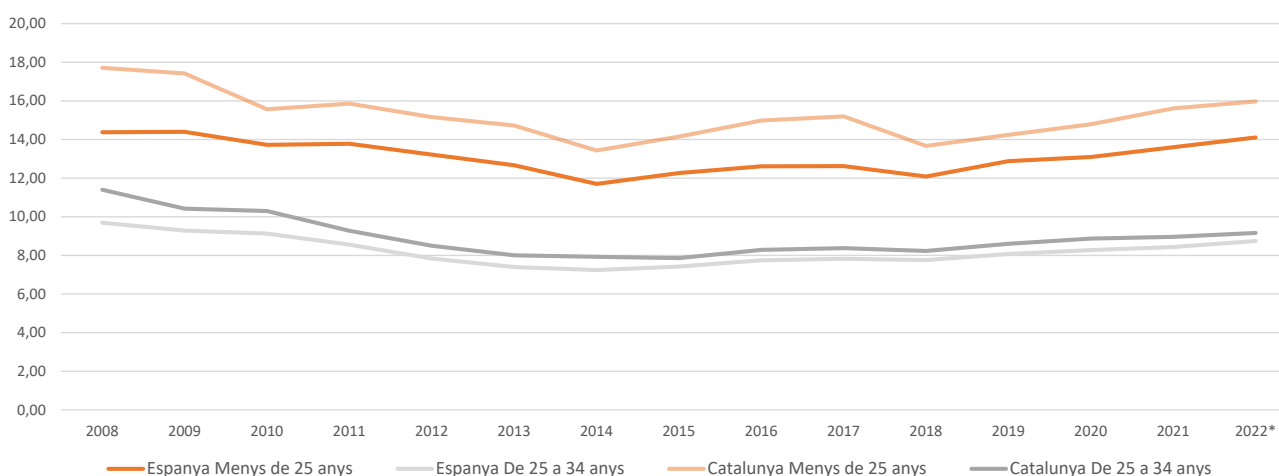
Font: elaboració pròpia a partir de dades del ministeri de transport, mobilitat i agenda urbana, Govern d'Espanya

GRÀFIC 15. Índex del preu de l'habitatge general, nou i de segona mà

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

GRÀFIC 16. Evolució del cost d'accés per a joves en transaccions immobiliàries d'habitatge lliure

* Per al 2022 s'ha utilitzat el salari brut del 2021 per falta de dades
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

En qualsevol cas, les dades **posen de manifest** les dificultats dels joves per accedir a l'habitatge en propietat amb valors que doblen o fins i tot tripliquen, segons el grup d'edat, els suggerits com a valors d'equilibri per accedir a la propietat d'habitatges segons la literatura (Banco de España).

4.3 LLOGUER

L'emancipació també es pot realitzar a través del mercat de lloguer. El *gràfic 17* mostra l'evolució de la mitjana dels lloguers mensuals de l'habitatge col·lectiu a Catalunya i a Espanya durant el període

de 2015 a 2021 (MITMA). En general, s'observa un increment gradual dels preus del lloguer, amb Catalunya mantenint una mitjana mensual superior a la nacional durant aquest temps.

A Catalunya, la mitjana del lloguer mensual va passar de 500 euros el 2015 i 2016 a 613,57 euros el 2021, representant un increment de 113,57 euros en 6 anys (més d'un 22%). A Espanya, el lloguer mensual va començar en 462 euros el 2015 i va augmentar gradualment, arribant a 530,3 euros el 2021, amb un increment de 82,4 euros des de l'inici del període (una pujada d'aproximadament el 20%).

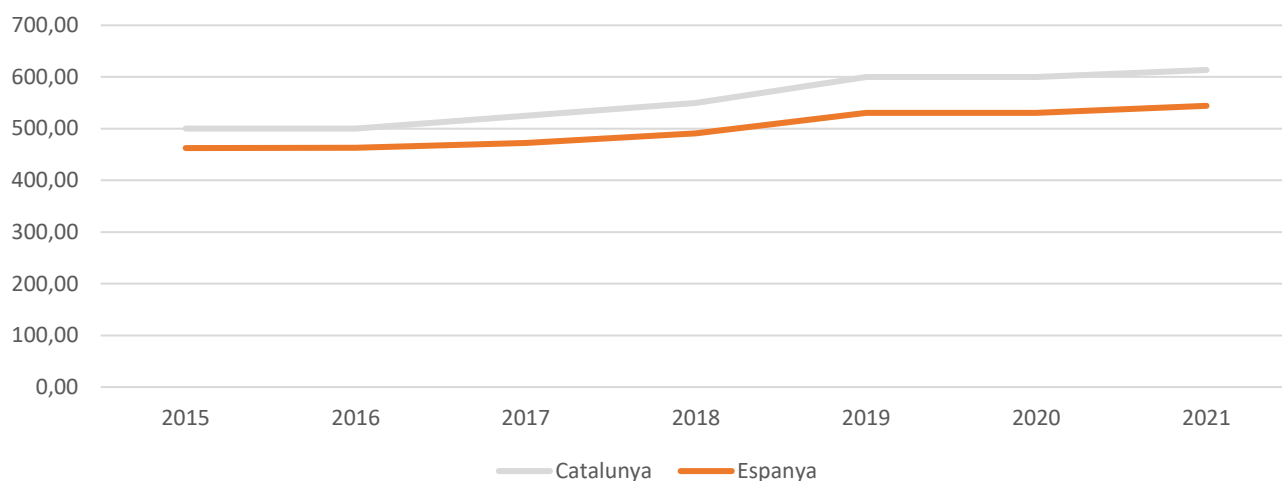
De nou, podem combinar l'evolució dels lloguers amb l'evolució dels salaris durant el període pel qual es tenen estadístiques del preu del lloguer segons l'indicador del MITMA. El *gràfic 18* mostra el cost d'accés al lloguer per als joves. Aquest indicador es presenta en tant per un i ens indica quin percentatge del salari han de dedicar els joves al lloguer. En termes d'idoneïtat, aquest indicador hauria de ser inferior a 0,3 (Ley 12/ 2023).

Per als joves menors de 25 anys a Espanya, el cost d'accés s'ha mantingut entorn d'un 50% des de 2015 fins a 2021. A Catalunya, s'observa una tendència

similar, amb un cost lleugerament més alt, entre el 54% i 56% en el mateix període. En 2008 es troba el valor més baix fins al moment en les dos categories. Per tant, la dificultat en l'accés a l'habitatge d'aquest col·lectiu d'edat és extrema. Per als joves de 26 a 34 anys, el cost d'accés ha estat relativament estable, al voltant del 30%, tot i que s'observa una mitjana que s'apropa al valor màxim recomanat.

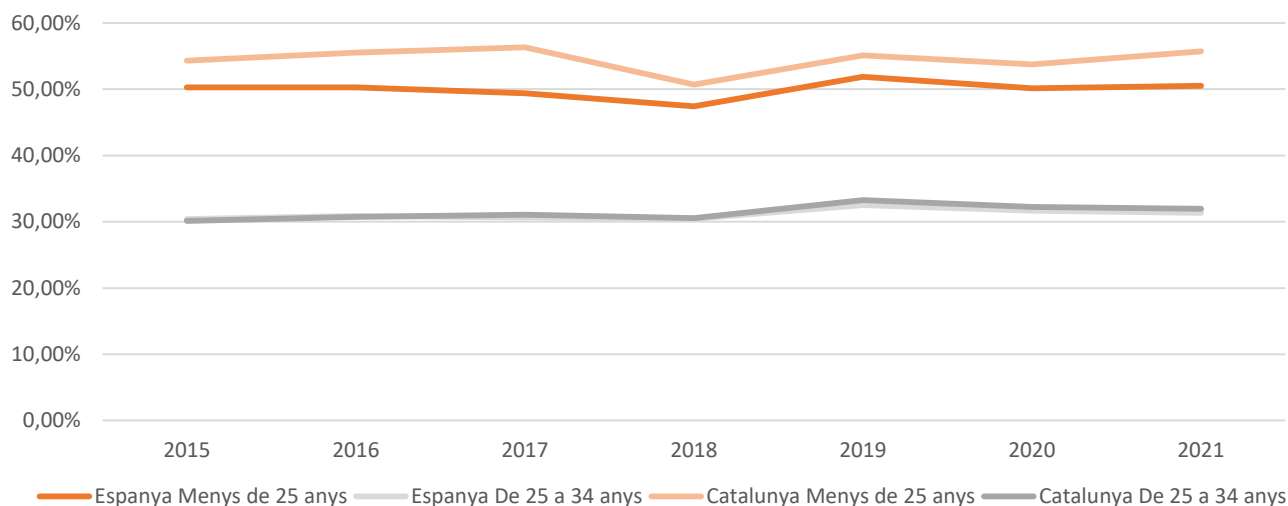
Per tant, les dades que s'observen suggereixen que **el cost d'accés per als joves s'ha mantingut relativament constant a Espanya i Catalunya durant el període analitzat**. No obstant això, és im-

GRÀFIC 17. Evolució de la mitjana del lloguer mensual de tot el bé immoble de l'habitatge col·lectiu

Font: elaboració pròpia a partir de dades del MITMA

GRÀFIC 18. Cost d'accés per a joves en transaccions immobiliàries d'habitatge en règim de lloguer

Font: elaboració pròpia a partir de dades del INE

portant assenyalar que aquests costos són bastant elevats: els joves menors de 25 anys destinen aproximadament el 50% dels seus **ingressos al lloguer d'habitatge, mentre que aquells d'entre 26 i 30 anys dediquen al voltant del 30% dels seus ingressos a aquesta mateixa finalitat**. Aquesta relació entre el cost del lloguer i els ingressos mensuals dels joves suggereix una gran càrrega financera que es destina només a l'habitatge sense tenir en compte altres despeses.

4.4 COST D'ACCÉS A HPO

Les dades presentades en el *gràfic 19* mostren l'evolució del nombre de qualificacions d'habitatges protegits a Espanya i Catalunya de 1991 fins a 2022. A nivell nacional, el pic més alt es va registrar el 1997 amb 85.028 habitatges, seguit dels anys 1996 i 2007. Després de la crisi financera, la tendència va revertir dràsticament, arribant al mínim el 2017 amb 4.938 qualificacions, i després va començar a recuperar-se lentament. A Catalunya, l'evolució és similar.

La venda de la majoria de les promocions d'habitatges protegits en anys clau, combinada amb la baixa construcció d'habitatge públic actual, ha contribuït a un baix percentatge d'habitatge en lloguer social a l'economia espanyola i catalana (2,5%), molt per sota de la mitjana europea (al voltant del 10%).

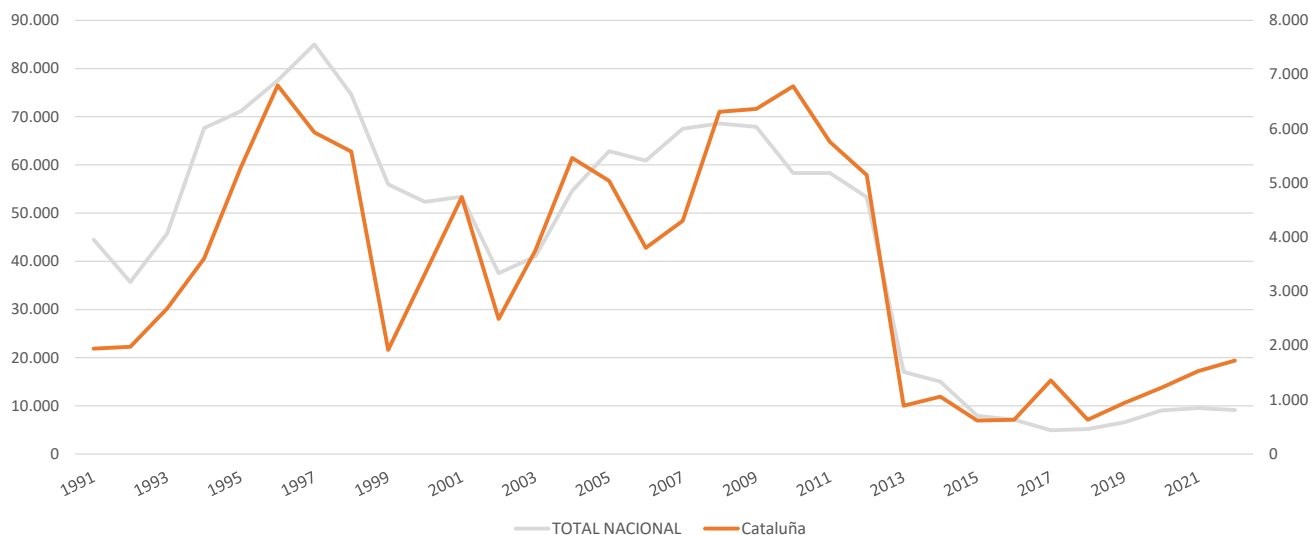
4.5 ESTAT CIVIL

Els canvis socioeconòmics també afecten a l'edat d'emancipació. Històricament el moment del matrimoni estava lligat al moment de l'emancipació. El *gràfic 20* mostra el percentatge de persones casades en comparació amb el total de persones casades, solteres, vídues i divorciades o separades en diferents grups d'edat al llarg dels anys.

A mesura que augmenta l'edat, la taxa de casats tendeix a ser més alta. Els més joves (16-19 anys) han passat d'un 1,11% a un 0,08% casats; entre els 20-24 anys, la baixada és del 6,11% al 1,81%. El grup de 25-30 anys ha passat del 26,77% al 9,55%, i els de 30-34 anys, del 59,10% al 29,7% en 22 anys. Aquesta tendència reflecteix canvis en les preferències matrimonials, amb implicacions en la dinàmica familiar i social.

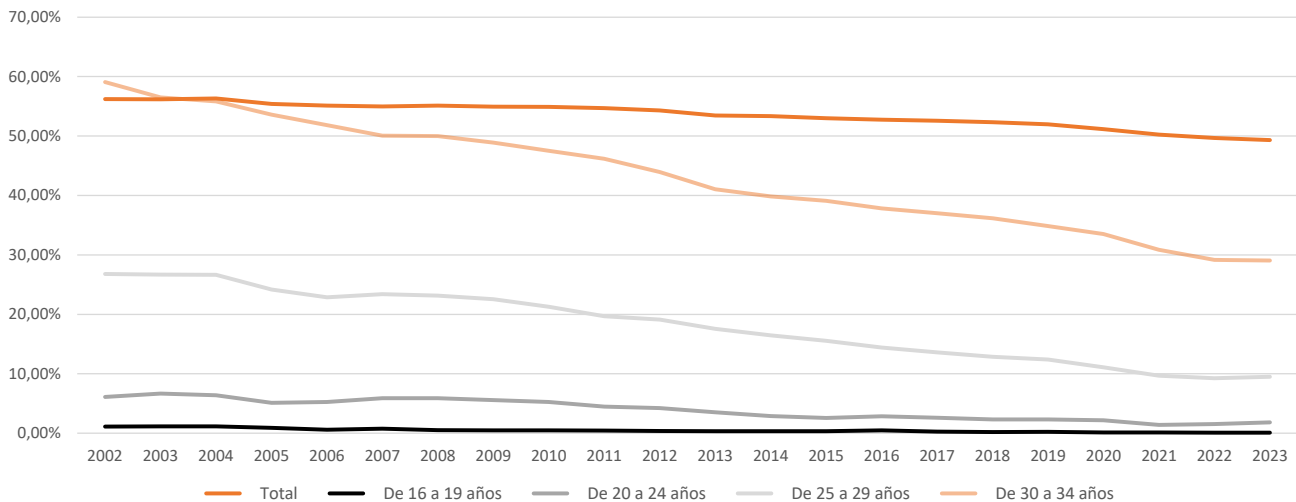
L'anàlisi de les taxes de matrimoni entre els joves espanyols mostra una clara tendència a la baixa al llarg del període estudiat, amb una disminució significativa en tots els grups d'edat. Aquesta disminució generalitzada reflecteix canvis profunds en les tendències socials i culturals respecte al matrimoni entre la població jove a Espanya. La decisió de postergar o evitar el matrimoni és cada vegada més comuna, indicant **un canvi en el comportament matrimonial que pot tenir implicacions significatives en la dinàmica familiar.**

GRÀFIC 19. Evolució del número de qualificacions definitives de l'habitatge protegit a Espanya i Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de dades del MITMA

GRÀFIC 20. Percentatge de casats respecte al total de casats, solters i vidus o separats

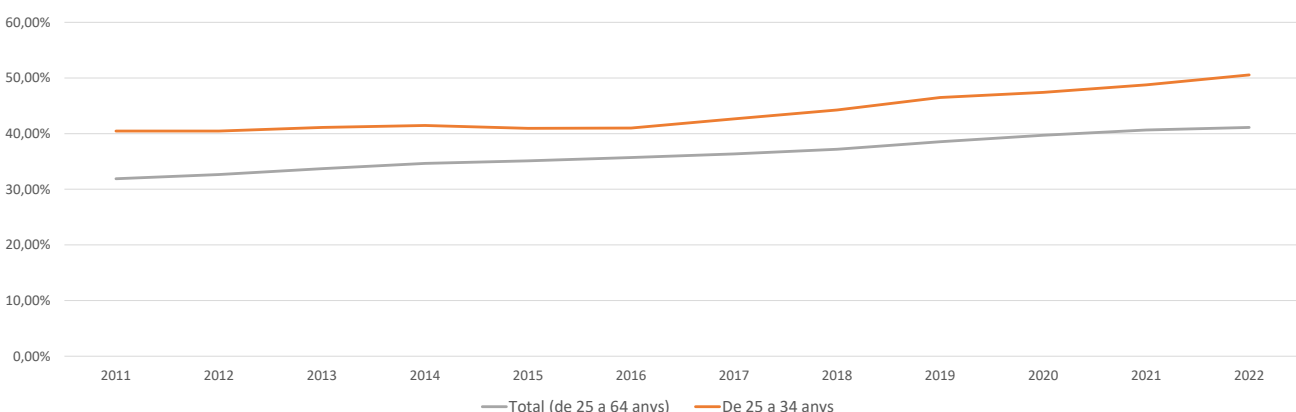
Font: elaboració pròpia a partir de dades del INE

4.6 PERCENTATGE DE GRADUATS

Un altre aspecte socioeconòmic de rellevància, és el percentatge de graduats. Els graduats, majoritàriament, tenen un cost d'oportunitat en termes d'ingressos durant la seva etapa d'estudiant, la qual cosa fa que la seva emancipació es faci més tard. En el *gràfic 21* es representa l'evolució del percentatge del nivell de formació d'educació superior en la població adulta total (de 25 a 64 anys) i els joves de 25 a 34 anys a Espanya, des del 2011 fins el 2022. **S'observa una tendència general a l'augment en tots dos grups d'edat al llarg dels anys d'estudi. Això significa que cada vegada més persones estan obtenint educació superior a Espanya, tant en la població adulta total com en els joves de 25 a 34 anys.**

El percentatge de graduats en la població adulta ha experimentat un increment de 9,2 punts percentuals durant el període analitzat, passant del 31,9% en 2011 al 41,1% en 2022. En paral·lel, el grup de joves de 25 a 34 anys ha tingut un augment encara més notable, augmentant el seu percentatge en 10,1 punts percentuals, des del 40,45% en 2011 fins al 50,55% en 2022. Això reflecteix un creixement més ràpid en el nivell de formació entre els joves en comparació amb la població adulta en general. La diferència entre els dos grups s'ha ampliat des de 8,55 punts percentuals el 2013 fins a 14,45 punts el 2022, confirmant que el grup de joves està per sobre de la mitjana en termes d'educació superior.

GRÀFIC 21. Percentatge del nivell de formació d'educació superior en la població adulta i els joves de 25 a 34 anys

Font: elaboració pròpia a partir de dades del INE

5. Dades i enfocament empíric

Per a analitzar els determinants de l'emancipació juvenil i la seva evolució des del 2013 al 2023, es realitzarà una anàlisi de les microdades de l'Enquesta de Condicions de Vida, proporcionada per l'Institut Nacional d'Estadística (INE).

L'Enquesta de Condicions de Vida constitueix una operació estadística anual destinada a llars i es duu a terme en tots els països de la Unió Europea. El seu objectiu principal és oferir dades sobre la renda, la composició de la pobresa i el seu nivell, així com l'exclusió social a Espanya, permetent la realització de comparacions amb altres països de la Unió Europea.

Amb la finalitat d'aconseguir els objectius de l'enquesta, que busca proporcionar estimacions amb un nivell de confiabilitat acceptable a nivell nacional i de comunitat autònoma, s'empra una mostra de 16.000 habitatges. No obstant això, a partir de l'any 2019, es duplica la grandària de les mostres noves. A l'apartat anterior, hem vist que és habitual utilitzar microdades de l'INE en les investigacions sobre els determinants de l'emancipació (Ahn and Sánchez-Marcos, 2017; Colom Andrés et al., 2003). A més, com volem realitzar un estudi de com han evolucionat els determinants de l'emancipació, aprofitem el caràcter longitudinal de l'enquesta i analitzem la mostra compresa entre el 2013 i el 2022.

Per a poder elaborar aquest estudi es durà a terme l'anàlisi dels dos tipus de qüestionaris realitzats en l'enquesta. El primer és el qüestionari individual que està enfocat a recopilar informació sobre les diferents característiques dels individus, referents al treball, els ingressos, els estudis, la salut, etc. El segon, el qüestionari de la llar, està destinat a abordar temes específics de la llar com el préstec sol·licitat, els interessos aplicats, la mensualitat pagada, etc.

Per a qualsevol dels períodes de quatre anys pels quals tenim informació longitudinal de l'ECV, en primer lloc s'ha realitzat la fusió dels quatre fitxers (dos personals i dos de llar). En cada fitxer hi ha una variable any, una variable que identifica a la persona, i una altra variable que identifica la llar. En els arxius personals podem trobar les tres va-

riables, però en les de la llar només estan llar i any. A cada fitxer aquestes variables tenen codis diferents, per la qual cosa s'han canviat de nom perquè totes tinguin el mateix nom i, seguidament, s'han fusionat els fitxers per a generar un únic fitxer. Finalment s'ha fusionat tots els fitxers corresponents a tots els períodes de quatre anys entre 2009 i 2022.

Per a identificar la variable emancipació s'ha agafat la pregunta RB110 que identifica quin tipus de llar ho conformen, és a dir, d'on ve la persona. Hi ha 7 opcions en aquesta pregunta, però només s'utilitza l'opció 2 (es va traslladar a aquesta llar procedent d'una altra llar de la mostra després del cicle anterior), l'opció 3 (es va traslladar a aquesta llar procedent d'una altra llar aliena a la mostra després del cicle anterior), l'opció 5 (membre no actual de la llar. Es va traslladar en el cicle anterior) i l'opció 7 (membre no actual de la llar. Va viure en la llar almenys tres mesos després del període de referència dels ingressos però no figura en el registre d'aquesta llar).

Posteriorment, s'analitza la pregunta PB190, que fa referència a la informació disponible sobre l'estat civil dels individus que s'han fusionat completament. Concretament amb aquesta pregunta es poden detectar quines persones estan solteres, casades, separades, vídues i divorciades. Aquestes són les categories on es poden trobar persones que s'han emancipat. Per a això, és important fusionar les variables PB190 amb les variables RB110. Això ens permet identificar aquelles persones que probablement s'hagin emancipat.

A partir d'aquí s'han aplicat restriccions, a excepció d'aquells que en la PB190 han contestat que són separats, divorciats i vidus, ja que s'haurien emancipat anteriorment, per la qual cosa només ens quedem amb aquells que estan solters, respecte a la resta d'estats civils. Al seu torn s'ha filtrat la tinença de l'habitatge amb la pregunta HH021 que ofereix 3 possibilitats: en propietat, en lloguer o cessió gratuïta. També limitem l'edat amb les preguntes RB080 i PB140 que identifiquen l'any de naixement, per a quedar-nos amb aquells que són majors de 15 anys, però menors de 45.

TAULA 2. Població emancipada

	Freqüència	Percentatge
Emancipació no observada	13,309	93,85
Emancipació observada	872	6,15
Total	14.181	100

TAULA 3. Edat mitjana d'emancipació

	Observacions	Mitjana
Emancipació no observada	13.109	24,08
Emancipació observada	872	29,24
Emancipats prèviament	23.693	35,88

5.1 DEFINICIÓ DE LA VARIABLE EMANCIPACIÓ

Per a identificar la variable “emancipació” s’ha agafat la pregunta RB110 que identifica quin tipus de llar ho conformen, és a dir, d’on ve la llar. Hi ha 7 opcions en aquesta pregunta, però només són susceptibles d’amagar una emancipació l’opció 2 (es va traslladar a aquesta llar procedent d’una altra llar de la mostra després del cicle anterior), l’opció 3 (es va traslladar a aquesta llar procedent d’una altra llar aliena a la mostra després del cicle anterior), l’opció 5 (membre no actual de la llar, es va traslladar en el cicle anterior) i l’opció 7 (membre no actual de la llar, va viure en la llar almenys tres mesos després del període de referència però no figura en el registre d’aquesta llar). En aquests casos, es produeix un moviment d’entrada o sortida de membres de la llar, el que pot indicar una situació d’emancipació. A continuació, es refinen aquests moviments per concentrar-nos en aquells que indiquin una major probabilitat d’emancipació. En primer lloc, eliminem aquelles llars a on el moviment és d’un separat, divorciat o vidu, ja que en aquests casos l’emancipació s’hauria produït anteriorment, per la qual cosa només ens quedem amb aquells que estan solters respecte a la resta. Al seu torn, s’ha filtrat la tinença de l’habitatge amb la pregunta (eliminant habitatges amb hipoteca ja pagada). Finalment limitem l’edat a per a quedar-nos amb aquells que són majors de 15 anys però menors de 45.

A continuació es presenta una estadística descriptiva de l’emancipació en el fitxer 2019-2022, a on tenim unes dades més properes a la situació actual ja analitzada en el punt 1. Les dades

són molt properes a les ja comentades (*Taules 2 i 3*). Aquestes dades indiquen que només el 6,15% de les llars han experimentat una emancipació durant aquests tres anys (872 llars), tot i que el total de llars emancipades (24.565) representa el 64,8% del total de llars i l’edat mitjana de les llars ja emancipades (gairebé 36 anys) és superior a l’edat mitjana de les llars recentment emancipades (29,24 anys) i al seu torn, superior a l’edat mitjana de les llars no emancipades (24 anys). Tot i que la mostra és relativament petita, s’ampliarà amb la incorporació de dades d’altres triennis. En qualsevol cas, les dades actuals són representatives de la població general.

5.2 DEFINICIÓ DE LES VARIABLES EXPLICATIVES.

La definició de les variables explicatives ha estat més immediata. A partir de la informació de l’enquesta, en primer lloc, es disposa d’informació de variables a nivell de llar: import del lloguer i altres despeses relacionades amb l’habitatge, renda, règim de tinença, ubicació de la llar. Addicionalment també es té informació dels seus integrants: gènere, nivell educatiu, situació laboral i estat civil. Totes les variables anteriors, són les que, tal i com hem vist al marc teòric, han estat considerades per la literatura com els principals determinants de la decisió d’emancipació juvenil.

El perfil de la mostra analitzada és el d’una dona, casada, amb nivell educatiu superior i assalariada amb contracte temporal o parcial, vivint en una població densament poblada, en règim de propietat amb contracte temporal o a temps parcial (*Taula 4*).

TAULA 4. Estadística descriptiva de les variables explicatives

	%
Marital	
1. Solter	31,21
2. Casat	54,46
3. Separat	1,71
4. Vidu	7,39
5. Divorciat	5,23
Gènere	
1. Masculí	48,02
2. Femení	51,95
Proporció de despeses habitatge en relació a renda	65
Tinença	
1. En propietat (amb o sense hipoteca)	79,03
2. En lloguer o relloguer a preu de mercat	13,44
3. En lloguer o relloguer a preu inferior al del mercat	2,59
4. En cessió gratuïta	4,94
Habitants municipi (referència: pocs habitants)	
1. Població densament poblada	51,78
2. Població mig poblada	29,14
3. Població poc poblada	19,08
Contracte temporal o parcial	54,00
Situació laboral	
1. Treballador: assalariat o treballador per compte propi	48,27
2. En atur	10,18
3. Jubilat, retirat, jubilat anticipat o ha tancat algun negoci	19,30
4. Incapacitat permanent per a treballar	2,92
5. Estudiant, escolar o en formació	8,07
6. Dedicat a les labors de la llar, a la cura de nens o altres persones	9,62
7. Una altra classe d'inactivitat econòmica	1,64
Educació (referència a educació primària)	
1. Menys que primària	7,04
2. Educació primària	12,78
3. Primera etapa d'educació secundària	23,57
4. Segona etapa d'educació secundària	17,50
5. Orientació professional	6,23
6. Educació post secundària no professional	0,15
7. Educació superior	32,71

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Encuesta de Condiciones de Vida

6. Resultats

6.1 ESTIMACIONS PER LA MOSTRA 2019-2022

A partir d'aquestes dades s'han estimat models d'elecció discreta sobre la probabilitat d'emancipar-se entre 2019 i 2022 i sobre la probabilitat d'estar emancipat al 2022. A la *Taula 5* es presenten els resultats dels models a on la variable depenent es el fet d'haver-se emancipat durant el període 2019-2022.

En aquest estudi, s'han estimat dos models de regressió logística per analitzar la probabilitat d'emancipar-se entre 2019 i 2022, i la probabilitat d'estar emancipat l'any 2022. La primera regressió, representada a la *Taula 5*, analitza la probabilitat d'emancipar-se durant el període d'estudi. Aquesta regressió inclou variables com l'estat civil, el gènere, la proporció de despeses, el tipus d'habitatge i la densitat poblacional de l'entorn. La segona regressió amplia l'anàlisi afegint variables relacionades amb la situació laboral i el nivell educatiu. En ambdues especificacions, l'ús de la odds ratio permet quantificar l'impacte de cada variable explicativa sobre la probabilitat d'emancipació, proporcionant una visió detallada de com diferents factors socioeconòmics i demogràfics influeixen en el procés d'emancipació dels joves.

En la primera especificació (columnes 1 i 2), s'estudia com durant els quatre anys observats, l'estat civil, el gènere, la proporció de despeses, el tipus d'habitatge i la densitat poblacional de l'entorn influeixen en la probabilitat d'emancipació.

A continuació s'interpreten les variables estadísticament significatives de la primera regressió. En primer lloc, **estar solter redueix significativament la probabilitat d'emancipar-se** en comparació amb altres estats civils. En segon lloc, **ser del gènere masculí també es relaciona amb una disminució en la probabilitat d'emancipar-se**.

Així mateix, un augment en la proporció de despeses es relaciona significativament amb una disminució en la probabilitat d'emancipar-se, ja que suposa una major càrrega financera per a l'individu de l'habitatge en relació a la seva renda.

En relació a les **diferents formes d'accés a l'habitatge**, la possibilitat d'accés a l'habitatge en règim de lloguer **augmenta la probabilitat d'emancipar-se en comparació amb posseir la propietat**. Tant si el lloguer és a preu de mercat com a un preu inferior al de mercat, com per exemple el lloguer social o lloguer cedit.

Respecte a la **densitat poblacional**, tant en poblacions molt poblades com en poblacions mig poblades, **la probabilitat d'emancipar-se disminueix en comparació amb àrees menys habitades**.

Tot i ser models no lineals, la forma funcional específica de la regressió logística, permet una interpretació quantitativa dels coeficients en termes del que es coneix com la odds-ratio. La odds-ratio, -en aquest cas- és **la probabilitat d'emancipar-se en relació a no emancipar-se i un augment unitari d'una variable explicativa fa variar aquesta odds-ratio en l'exponencial del coeficient**.

En aquest sentit, i pel que fa el nostre estudi, **la variable d'estar solter té un odds ratio de 0.20**. Un odds ratio del 20% indica que el fet d'estar solter redueix en un 80% la probabilitat d'emancipar-se en comparació amb no emancipar-se. **El gènere masculí té una odds ratio del 0.17**, això representa una reducció del 17% en la probabilitat d'emancipar-se respecte a no emancipar-se.

D'altra banda, **un augment del 10% en la proporció de despeses de l'habitatge en relació a la renda, està associat a una disminució del 69% en la probabilitat d'emancipar-se respecte a no emancipar-se**.

En relació a l'**accés a l'habitatge mitjançant el règim de lloguer**, es confirma que les persones que viuen **en lloguer a preu de mercat augmenten la probabilitat d'emancipar-se en un 183%** (amb un odds ratio de 283) **respecte a no emancipar-se**, mentre que aquells que viuen **en lloguer a un preu menor al de mercat tenen un augment del 133%** (amb un odds ratio de 233) en la seva probabilitat. Ambdós categories en relació a aquelles persones propietàries.

Quant a la demografia, les variables indiquen que en **àrees més densament poblades la probabilitat d'estar emancipat es redueix** en comparació amb àrees menys densament poblades, amb una odds-ràtio d'aproximadament 0.73 i 0.69 respectivament. Això implica una reducció de la probabilitat d'emancipar-se respecte a no fer-ho en un 27% i un 31%.

En la segona especificació (columnes 3 i 4) s'estudien els mateixos factors però s'han afegit més variables relatives a la situació laboral i el nivell educatiu que influeixen en la probabilitat d'emancipar-se durant aquests quatre anys (2019-2022).

En primer lloc, a través de la tècnica estadística de regressió s'analitza la variable laboral dels joves, en quan al **tipus contracte laboral**, temporal o parcial. S'observa que el tipus de contracte laboral té un paper important en l'emancipació, les persones amb **contractes temporals o parcials tenen una menor probabilitat d'emancipar-se en comparació amb aquells que tenen contractes fixos indefinits**. En la regressió, es considera la situació laboral, la qual té un impacte especialment rellevant en el cas dels estudiants. **Els estudiants, en comparació amb altres categories laborals, mostren**

una menor probabilitat d'emancipar-se. D'igual forma que en la regressió anterior, tant l'estat civil com el gènere són factors determinants. **Estar solter i ser del gènere masculí està associat amb una reducció en la probabilitat d'emancipar-se en comparació amb altres situacions maritals i el gènere femení respectivament.**

També s'analitzen les mateixes relacions en termes econòmics, **un augment en la proporció de despeses disminueix la possibilitat d'emancipar-se**, mentre que tant **el lloguer a preu de mercat com a un preu inferior al de mercat, augmenten aquesta probabilitat en comparació amb la propietat**.

L'entorn poblacional també influeix en la probabilitat d'emancipació, on àrees amb **una major**

TAULA 5. Models explicatius de la probabilitat d'emancipar-se durant el període 2019-2022

	Coeficient	ODDS-RATIO	Coeficient	ODDS-RATIO
Solter (referència: altres)	-1.59 ***	0.20	-1.37 ***	0.25
Gènere masculí	-0.18 *	0.83	-0.17 *	0.85
Proporció de despeses	1.17 ***	0.31	-0.48 **	0.62
Tinença (referència: propietat)				
Lloguer a preu del mercat	1.04 ***	2.83	0.96 ***	2.62
Lloguer a preu inferior al del mercat	0.84 ***	2.33	0.75 ***	2.12
En cessió gratuïta	0.30	1.34	0.36	1.43
Habitants municipi (referència: pocs habitants)				
Població amb molts habitants	-0.32 **	0.73	-0.32 **	0.73
Població amb bastants habitants	-0.37 **	0.69	-0.36 **	0.70
Contracte temporal o parcial	-	-	-0.44 ***	0.64
Situació laboral (referència: dedicat a les labors de la llar, jubilats, incapacitats permanentment per a treballar, altres)				
Treballador: assalariat o treballador per compte propi	-	-	0.22	1.24
En atur	-	-	-0.32	0.72
Estudiants	-	-	-1.22	0.29
Educació (referència a educació primària)				
Primera etapa d'educació secundària	-	-	-0.05	0.95
Segona etapa d'educació secundària	-	-	-0.17	0.84
Cicle formatiu: grau mig	-	-	-0.26	1.30
Cicle formatiu: grau superior	-	-	-0.45	0.64
Educació superior: universitat	-	-	0.15	1.16
Control Comunitats Autònomes	Si	Si	Si	Si
Control Anys	Si	Si	Si	Si
R2	0.1106	0.1106	0.1314	0.1314
Número d'observacions	11320	11320	11295	11295

població es relacionen amb una disminució en aquesta probabilitat.

A continuació, s'analitza les odds-ratio ràtio en aquesta segona regressió. Una persona amb un **contracte temporal o parcial té un odds ratio de 0.64, això indica que tenir un contracte temporal o parcial en comparació amb un contracte fix indefinit està associat amb una reducció del 36% en la probabilitat d'emancipar-se respecte a no fer-ho.** En relació a la situació laboral, ser estudiant redueix un **71% la probabilitat d'emancipar-se respecte a no emancipar-se.** Estar solter està associat a una reducció del **75% en la probabilitat d'emancipar-se respecte a no fer-ho.**

En relació al **gènere, tenir gènere masculí, mostra una reducció del 15% en la probabilitat d'emancipar-se respecte al gènere femení.** La variable proporció de despeses té un OR de 0.62, això indica que un **augment unitari en la proporció de despeses que representa l'habitatge està associat amb una disminució del 38% en la probabilitat d'emancipar-se respecte a no fer-ho.** Amb un OR de 2.62, **viure en lloguer a preu de mercat augmenta la probabilitat d'estar emancipat en comparació a no estar-ho un 162%, d'altra banda, viure en lloguer a preu de mercat augmenta la probabilitat un 112%.** Respecte a la demografia, totes dues variables indiquen que en **àrees més densament poblades la probabilitat d'emancipar-se es redueix en comparació amb àrees menys densament poblades, amb una oportunitat ràtio d'aproximadament 0.73 i 0.70 respectivament.** Això implica una reducció de la probabilitat en un 27% i un 30%.

En la taula anterior, s'analitzen únicament les persones que s'han emancipat en els quatre anys estudiats. No obstant això, també es disposa d'informació sobre aquelles persones que ja estaven emancipades en el moment de l'estudi. A la *Taula 6*, es presenten els factors que influeixen en el fet d'estar emancipat en aquell moment, ja sigui perquè s'havien emancipat en els darrers quatre anys (2019-2022) o perquè ja ho estaven el 2019.

Primer es comenten els resultats de l'especificació bàsica (columnes 1 i 2) i després el de l'especificació que afegeix la situació laboral i el nivell d'estudis.

Igual que com s'ha vist anteriorment, **estar solter es relaciona de manera negativa amb la condició d'estar emancipat** en comparació amb altres situacions maritals.

De la mateixa forma pertànyer al gènere masculí també està relacionat, s'observa que el **gènere masculí tendeix a reduir la probabilitat d'estar emancipat.**

La proporció de despeses en habitatge sobre la renda indica que aquells amb major càrrega financera són menys propensos a estar emancipats.

En termes d'habitatge, **tant llogar a preu de mercat com llogar a un preu inferior al de mercat augmenten significativament la probabilitat d'estar emancipat en comparació amb posseir la propietat.**

A més, en aquesta regressió, a diferència dels casos anteriors, **tenir la propietat per cessió gratuïta també té significació, s'analitza que aquesta categoria també augmenta la probabilitat d'estar emancipat.**

Respecte a la densitat poblacional, **tant en poblacions molt poblades com en poblacions bastant poblades, la probabilitat de ja estar emancipat augmenta en comparació amb poblacions menys poblades, contràriament al que havíem vist respecte a la probabilitat d'emancipar-se.**

Seguidament, es realitzarà una interpretació quantitativa dels coeficients en termes de l'odd-ratio. Com s'ha esmentat prèviament, l'odd-ratio en aquest cas representa la probabilitat d'emancipar-se en relació a no emancipar-se, i un augment unitari d'una variable explicativa modifica aquest odd-ratio en l'exponencial del coeficient.

La variable d'estar solter té **un odds-ratio de 0.28. Un odds-ratio del 28% indica que el fet d'estar solter redueix en un 72% la probabilitat d'estar emancipat en comparació amb no estar-ho.** Pertànyer al gènere masculí redueix en un 14% aquesta probabilitat.

D'altra banda, **un augment unitari en la proporció de despeses de l'habitatge en relació a la renda (és a dir, un augment del 10% en aquest quocient), està associat a una disminució del 88% en la probabilitat d'estar respecte a no estar-ho.**

Les persones que viuen en **lloguer a preu de mercat augmenten la probabilitat d'estar emancipat en un 318% respecte a no estar-ho, mentre que aquells que viuen en lloguer a un preu menor al de mercat tenen un augment del 181% en la seva probabilitat.** Ambdues categories en relació a aquelles persones propietàries.

Pel que fa a la demografia, totes dues variables indiquen que en **àrees més densament poblades la probabilitat d'estar emancipat augmenta en comparació amb àrees menys densament poblades**, a diferència del que havíem vist en la taula anterior, amb una odds-ràtio d'aproximadament 1.16 i 1.07 respectivament. Això implica un augment de la probabilitat d'emancipar-se respecte a no fer-ho en un 16% i un 7%.

En la segona especificació s'estudien els mateixos factors però s'han afegit més variables relatives a la situació laboral i el nivell educatiu que influeixen en la condició total d'estar emancipat.

Els resultats mostren que la presència d'un **contracte temporal o a temps parcial disminueix significativament la probabilitat d'estar emancipat en comparació amb tenir un contracte fix indefinit**.

A més, el fet d'estar en atur o ser estudiant **redueix la probabilitat d'estar emancipat en comparació amb les persones que no treballen per raons de jubilació, incapacitat o altres**. D'altra banda, el fet de treballar augmenta significativament la probabilitat d'estar emancipat respecte a aquest últim grup.

Respecte l'estat civil, **estar solter s'associa amb una menor probabilitat d'estar emancipat en comparació amb altres situacions maritals**.

De la mateixa manera, **ser del gènere masculí redueix significativament la probabilitat d'emancipar-se**.

Novament, **un augment en la proporció de despeses es relaciona negativament amb la condició d'emancipats totals**.

En termes de règim de tinença de l'habitatge, **viure en lloguer a preu de mercat, llogar a un preu inferior al de mercat o tenir la propietat per cessió gratuïta augmenta significativament la probabilitat d'estar emancipat en comparació de posseir una propietat**.

La densitat poblacional també és un determinant, d'igual forma que en la regressió anterior, **viure en poblacions molt poblades o bastant poblades, augmenta la condició d'emancipat total en comparació amb poblacions menys poblades**.

Finalment, respecte al nivell educatiu, **tenir un grau mitjà o tenir educació universitària augmenta significativament la probabilitat d'estar**

emancipat total en comparació amb tenir una educació primària.

A continuació, s'analitza les odds-ratio dels factors esmentats sobre el fet d'estar emancipat en aquest moment (quarta columna de la *Taula 6*).

S'observa que una persona amb un contracte temporal o parcial té un odds-ratio de 0.67, el que indica que **tenir un contracte temporal o parcial en comparació amb un contracte fix indefinit està associat amb una reducció del 33% en la probabilitat d'estar emancipat respecte a no estar-ho**.

En relació a la situació laboral, podem estudiar la probabilitat en tres categories: **treballador assalariat, en atur o estudiant, tots tres en referència a aquells que no treballen**. Ser un treballador assalariat és el factor que més augmenta la probabilitat de ja estar emancipat, en concret, la probabilitat d'estar-ho respecte a no estar-ho és d'un 70%. Estar en atur redueix la probabilitat 20% i ser estudiant un 71%.

Ser solter està associat a una reducció significativa del 96% en la probabilitat d'emancipar-se respecte a no fer-ho, i ser del gènere masculí mostra una reducció del 17%.

La variable proporció de despeses té un OR de 0.38, això indica que **un augment unitari en la proporció de despeses que representa l'habitatge està associat amb una disminució del 62% en la probabilitat de ja estar emancipat respecte a no estar-ho encara**.

Amb un odds-ratio de 3.46, **viure en lloguer a preu de mercat augmenta la probabilitat d'estar emancipat en comparació a no estar-ho un 246%**. D'altra banda, **viure en lloguer a preu inferior al del mercat augmenta la probabilitat un 181%**, un percentatge semblant a l'augment de la probabilitat quan s'obté per cessió gratuïta, sent de un 182%.

Respecte a la demografia, totes dues variables indiquen que en **àrees més densament poblades la probabilitat d'emancipar-se augmenta en comparació amb àrees menys densament poblades**, amb una oportunitat ràtio d'aproximadament 1.18 i 1.09 respectivament. Això implica un augment de la probabilitat en un 18% i un 9%.

Finalment, també s'observen impactes significatius i positius en la probabilitat dels factors educatius de cicle formatiu de grau mig i educació superior en comparació amb l'educació primària. Les persones amb un grau mig presenten un odds-ratio de

TAULA 6. Models explicatius de la probabilitat d'estar emancipat al 2022

	Coefficient	ODDS-RATIO	Coefficient	ODDS-RATIO
Solter (referència: altres)	-3.57 ***	0.28	-3.11 ***	0.04
Gènere masculí	-0.15 ***	0.86	-0.18 ***	0.83
Proporció de despeses	-2.11 ***	0.12	-0.97 ***	0.38
Tinença (referència: propietat)				
Lloguer a preu del mercat	1.43 ***	4.18	1.24 ***	3.46
Lloguer a preu inferior al del mercat	1.03 ***	2.81	0.84 ***	2.32
En cessió gratuïta	1.04 ***	2.82	1.03 ***	2.81
Habitants municipi (referència: pocs habitants)				
Població amb molts habitants	0.15 ***	1.16	1.17 ***	1.18
Població amb bastants habitants	0.07	1.07	0.09 *	1.09
Contracte temporal o parcial	-	-	-0.40 ***	0.67
Situació laboral (referència: dedicat a les labors de la llar, jubilats, incapacitats permanentment per a treballar, altres)				
Treballador: assalariat o treballador per compte propi	-	-	0.53 ***	1.70
En atur	-	-	-0.22 ***	0.80
Estudiants	-	-	-1.48 ***	0.23
Educació (referència a educació primària)				
Primera etapa d'educació secundària	-	-	0.73	1.08
Segona etapa d'educació secundària	-	-	0.15	1.16
Cicle formatiu: grau mig	-	-	0.25 *	1.29
Cicle formatiu: grau superior	-	-	0.08	1.09
Educació superior: universitat	-	-	0.30 **	1.35
Control Comunitats Autònomes	Si	Si	Si	Si
Control Anys	Si	Si	Si	Si
R2	0.3422	0.3422	0.3758	0.3758
Número d'observacions	31981	31981	31966	31966

1.29, mentre que aquells amb educació superior tenen un ratio de 1.35. Això es tradueix en **un augment de la probabilitat d'estar emancipat en comparació a no estar-ho en comparació amb una persona amb educació primària d'un 29% i un 35% respectivament.**

6.2 ESTIMACIONS PER LA MOSTRA 2011-2014

També s'han estimat models d'elecció discreta sobre la probabilitat d'emancipar-se entre 2011 i 2014 i sobre la probabilitat d'estar emancipat en el 2014. En la *Taula 7* es presenten els resultats dels models en els quals la variable dependent és el fet

d'emancipar-se durant el període d'estudi. Igual que en l'anàlisi anterior, la primera especificació (columnes 1 i 2) explora com l'estat civil, el gènere, la proporció de despeses, el tipus d'habitatge i la densitat poblacional de l'entorn tenen efectes en la probabilitat d'emancipació durant el període de quatre anys observat. Es discutiran les variables que resultin estadísticament significatives. Durant aquest període de quatre anys, s'analitza com **estar solter redueix significativament la probabilitat d'emancipar-se en comparació amb altres estats civils. A més, ser del gènere masculí també es relaciona amb una disminució en la probabilitat d'emancipar-se. Un augment en la proporció de despeses es relaciona significativament amb una disminució en la probabilitat d'emancipar-**

se, ja que suposa una major càrrega financera per a l'individu de l'habitatge en relació amb la seva renda. Pel que fa al tipus d'habitatge, tant el **lloguer a preu de mercat com la cessió gratuïta incrementen la probabilitat d'emancipació** en comparació amb la propietat de l'habitatge.

Com hem vist en l'estudi del període anterior, la forma funcional específica de la regressió logística, permet una interpretació quantitativa dels coeficients en termes del que es coneix com la odd-ratio. Quan ens referim a l'odds-ratio en aquest context, estem parlant de la probabilitat d'emancipar-se en comparació amb la probabilitat de no emancipar-se. Un increment unitari en una variable explicativa produeix un canvi en aquesta oportunitat-ràtio que és igual a l'exponencial del coeficient associat. Per tant, **la variable d'estar solter té una oportunitat ràtio de 0.22**. Una oportunitat ràtio del 22% indica que **el fet d'estar solter redueix en un 78% la probabilitat d'emancipar-se en comparació amb no emancipar-se**. Com s'ha conclòs prèviament, ser del **gènere masculí** disminueix la probabilitat d'emancipació en comparació amb no fer-ho, amb una **reducció del 22%** en aquesta probabilitat. D'altra banda, un **augment unitari en la proporció de despeses de l'habitatge** en relació amb la renda (és a dir, un augment del 10% en aquest quocient), **està associat a una disminució del 78% en la probabilitat d'emancipar-se respecte a no emancipar-se**. Les persones que viuen per **lloguer a preu de mercat augmenten la probabilitat d'emancipar-se en un 239%** respecte a no emancipar-se, mentre que **aquells que viuen en cessió gratuïta presenten un augment del 36% en la seva probabilitat**. Totes dues categories amb relació a aquelles persones que posseeixen la propietat.

En la segona regressió (columnes 3 i 4) s'estudien els mateixos factors, però s'han afegit més variables relatives en la situació laboral i el nivell educatiu que influeixen en la probabilitat d'emancipar-se durant els quatre anys d'estudi. En primer lloc, s'observa que el tipus de contracte laboral té un paper important, les persones amb **contractes temporals o parcials tenen una major probabilitat d'emancipar-se en comparació amb aquells que tenen contractes fixos indefinits**. En aquesta regressió, també es té en compte la situació laboral, la qual té un **impacte especialment rellevant en el cas dels estudiants i els treballadors assalariats o treballadors per compte propi**. Aquests, en comparació amb altres categories laborals com jubilats, incapacitats, dedicats a l'habitatge o altres,

mostren una **major probabilitat d'emancipar-se**. D'igual forma que en la regressió anterior, tant l'estat civil com el gènere són factors determinants. Estar **solter i ser del gènere masculí està associat amb una reducció en la probabilitat d'emancipar-se** en comparació amb altres situacions maritals i el gènere femení respectivament. També s'analitzen les mateixes relacions en termes econòmics, un **augment en la proporció de despeses disminueix la possibilitat d'emancipar-se**. En aquesta especificació, només el fet de **viure de lloguer a preu de mercat** mostra un efecte significatiu, **influint positivament en la probabilitat d'emancipació en comparació amb ser propietari**. A més, s'observa que aquells amb un **grau superior tenen una probabilitat més alta d'emancipar-se en comparació amb aquells que només tenen l'educació primària**.

A continuació, s'analitzen les oportunitats-ràtio d'aquesta regressió. Una persona amb un **contracte temporal o parcial té un odd-ratio d'1.33**, això indica que tenir un contracte temporal o parcial en comparació amb un contracte fix indefinit està associat amb un augment del 33% en la probabilitat d'emancipar-se respecte a no fer-ho. Amb relació a la situació laboral, **ser estudiant augmenta un 145% la probabilitat d'emancipar-se respecte a no emancipar-se, mentre que ser assalariat o treballador per compte propi l'augmenta en un 104%**. Estar solter està associat a una reducció del 72% en la probabilitat d'emancipar-se respecte a no fer-ho, d'altra banda, **ser home mostra una reducció del 25%**. La **variable proporció de despeses té un OR de 0.33**, això indica que un augment unitari en la proporció de despeses està associat amb una disminució del 62% en la probabilitat d'emancipar-se respecte a no fer-ho. Amb un **OR de 3.35, viure per lloguer a preu de mercat augmenta la probabilitat d'estar emancipat en comparació a no estar-ho un 235%**.

En la *Taula 8* s'analitzen els factors que influeixen sobre el fet d'estar emancipat en aquell moment, ja sigui perquè s'havia emancipat en els últims quatre anys (2011-2014) o perquè ja ho estava l'any 2011. D'igual forma que anteriorment, primer s'interpretaran els resultats de la regressió bàsica (columnes 1 i 2) i després el de la regressió que afegeix la situació laboral i el nivell d'estudis. Tal com s'ha observat en les especificacions anteriors, **ser solter disminueix la probabilitat d'estar emancipat en comparació amb altres situacions matrimonials**. De la mateixa forma pertànyer al gènere

TAULA 7. Models explicatius de la probabilitat d'emancipar-se entre 2011 i 2014.

	Coefficient	ODDS-RATIO	Coefficient	ODDS-RATIO
Solter (referència: altres)	-1.51 ***	0.22	-1.28 ***	0.28
Gènere masculí	-0.25 ***	0.78	-0.29 **	0.75
Proporció de despeses	-1.52 ***	0.22	-1.10 ***	0.33
Tinença (referència: propietat)				
Lloguer a preu del mercat	1.22 ***	3.39	1.22 ***	3.35
Lloguer a preu inferior al del mercat	0.39	1.47	0.39	1.12
En cessió gratuïta	0.31 *	1.36	0.31 *	1.41
Habitants municipi (referència: pocs habitants)				
Població amb molts habitants	0.13	1.14	0.06	1.06
Població amb bastants habitants	0.07	1.07	-0.03	0.98
Contracte temporal o parcial	-	-	0.28 *	1.33
Situació laboral (referència: dedicat a les labors de la llar, jubilats, incapacitats permanentment per a treballar, altres)				
Treballador: assalariat o treballador per compte propi	-	-	0.71 ***	2.04
En atur	-	-	-	-
Estudiants	-	-	0.89 ***	2.45
Educació (referència a educació primària)				
Primera etapa d'educació secundària	-	-	0.05	0.95
Segona etapa d'educació secundària	-	-	0.24	1.27
Cicle formatiu: grau mig	-	-	-0.06	0.94
Cicle formatiu: grau superior	-	-	0.38 *	1.46
Educació superior: universitat	-	-	-	-
Control Comunitats Autònomes	Si	Si	Si	Si
Control Anys	Si	Si	Si	Si
R2	0.1449	0.1449	0.1524	0.1524
Número d'observacions	8699	8699	5830	5830

masculí també està relacionat, s'observa que ser del **gènere masculí tendeix a reduir la probabilitat** d'estar emancipat. La proporció de despeses en habitatge sobre la renda indica que **aquells amb major càrrega financera són menys propensos a estar emancipats**. Pel que fa a l'habitatge, **tant llogar a preu de mercat com fer-ho per sota del mercat, o bé tenir una propietat per cessió gratuïta, incrementen significativament la probabilitat d'estar emancipat** en comparació a ser propietari de l'habitatge. Respecte a la densitat poblacional, **viure en poblacions molt poblades augmenta la probabilitat d'emancipar-se**.

Seguidament, es realitzarà una interpretació quantitativa dels coeficients en termes del odd-ratio. La **variable d'estar solter té una oportunitat-ràtio**

de 0.34. Un odd-ratio del 34% indica que el fet d'estar solter redueix en un 66% la probabilitat d'estar emancipat en comparació amb no estar-lo. S'ha observat que **ser home** també té un impacte negatiu en la probabilitat d'estar emancipat en comparació amb no estar-ho, **representant una reducció del 17%**. D'altra banda, un **augment unitari en la proporció de despeses de l'habitatge en relació amb la renda, està associat a una disminució del 79% en la probabilitat d'estar ja emancipat** respecte a no estar-ho. Les persones que **resideixen per lloguer a preu de mercat mostren un increment del 296% en la probabilitat d'estar ja emancipades** en comparació amb no estar-lo, mentre que els qui lloguen **a un preu per sota del mercat experimenten un augment del 47% en la seva probabilitat**. D'altra banda, el fet de tenir **un habitatge**

per cessió gratuïta s'associa amb un augment del 102% en la probabilitat, totes les categories en comparació amb les persones propietàries. Quant a la demografia, s'analitza que en **àrees més densament poblades la probabilitat d'estar emancipat total augmenta** en comparació amb àrees menys densament poblades amb una oportunitat-ràtio d'**aproximadament un 1.29**. Això implica un augment de la probabilitat d'emancipar-se respecte a no fer-lo en un 29%.

En la segona especificació s'estudien els mateixos factors, però s'han afegit més variables relatives en la situació laboral i el nivell educatiu que influeixen en la condició total d'estar emancipat. Els resultats mostren que la **presència d'un contracte temporal o a temps parcial augmenta significativament la probabilitat** d'estar emancipat en comparació amb tenir un contracte fix indefinit. A més, el fet de **ser assalariat, treballador per compte propi o ser estudiant augmenta la probabilitat d'estar emancipat en comparació amb les persones que no treballen per raons de jubilació, incapacitat o altres**. Respecte a l'estat civil, **estar solter s'associa amb una menor probabilitat** d'estar emancipat en comparació amb altres situacions maritals. De la mateixa manera, ser del **gènere masculí redueix significativament la probabilitat**. Novament, un augment en la **proporció de despeses es relaciona negativament amb la condició d'emancipats totals**. En termes de règim de tinença de l'habitatge, viure per **lloguer a preu de mercat, llogar a un preu inferior al de mercat o tenir la propietat per cessió gratuïta augmenta significativament la probabilitat d'estar emancipat en comparació de posseir una propietat**. La densitat poblacional també és un determinant, d'igual forma que en la regressió anterior, **viure en poblacions molt poblades augmenta la condició d'emancipat total** en comparació amb poblacions menys poblades. Finalment, respecte al nivell educatiu, **tenir l'etapa secundària o tenir un grau superior augmenta significativament la probabilitat** d'estar emancipat total en comparació amb tenir una educació primària.

A continuació, s'examinen les oportunitats-ràtio dels factors esmentats en aquesta especificació (quarta columna) que afecten la probabilitat d'estar emancipat en comparació amb no estar-ho. S'observa que **una persona amb un contracte temporal o parcial té una odds-ratio d'1.57**, cosa que significa que tenir aquest tipus de contracte, en comparació amb un fix i indefinit, es relaciona amb un increment del 57% en la probabilitat d'estar emancipat en com-

paració amb no estar-lo. Amb relació a la situació laboral, podem estudiar la probabilitat en dues categories: treballador o estudiant, tots dos en referència a aquells que no treballen. **Ser estudiant és el factor que més augmenta la probabilitat de ja estar emancipat respecte a no estar-lo, sent aquest augment d'un 222%. D'altra banda, ser treballador augmenta la probabilitat en un 137%**. Ser solter està associat a una **reducció significativa del 94%** en la probabilitat d'emancipar-se respecte a no fer-ho, i **pertànyer al gènere masculí mostra una reducció del 24%**. La variable proporció de despeses té un OR de 0.56, això indica que **un augment unitari en la proporció de despeses que representa l'habitatge està associat amb una disminució del 44% en la probabilitat** de ja estar emancipat respecte a no estar-ho encara.

Amb una oportunitat-ràtio de 3.03, **viure en lloguer a preu de mercat incrementa la probabilitat d'estar emancipat en un 203%** en comparació amb no estar-ho. D'altra banda, **viure en lloguer a un preu inferior al del mercat augmenta la probabilitat en un 31%**, mentre que **obtenir un habitatge per cessió gratuïta es relaciona amb un increment del 102%**. Demogràficament, s'observa que, en **àrees amb una densitat de població més alta, la probabilitat d'emancipar-se és més alta** en comparació amb àrees menys densament poblades, amb una oportunitat-ràtio d'aproximadament 1.26, la qual cosa és igual a **un augment del 26%** en la probabilitat. Finalment, també s'analitzen efectes positius i significatius en la probabilitat relacionats amb els nivells educatius més avançats, com l'educació secundària o grau superior, en comparació amb aquells que només tenen l'educació primària. **Les persones amb educació secundària presenten un odds ratio d'1.25, mentre que aquells amb un grau superior presenten una ràtio d'1.50**. Això es tradueix en un augment de la probabilitat d'estar emancipat en comparació a no estar-ho en un 25% i un 50% respectivament.

6.3 COMPARATIVA DELS COEFICIENTS DE LES ESTIMACIONS DELS PERÍODES 2011-2014 I 2019-2022

Comparant les odds-ratio de les estimacions anteriors (Taula 9), es pot detectar un cert patró en la importància de cadascuna de les variables explicatives. Per fer-ho compararem les estimacions més complertes (les que inclouen com a variables explicatives la situació laboral i el nivell educatiu) entre

TAULA 8. Models explicatius de la probabilitat d'estar emancipat en aquell moment

	Coefficient	ODDS-RATIO	Coefficient	ODDS-RATIO
Solter (referència: altres)	-3.37 ***	0.34	-2.82***	0.06
Gènere masculí	-0.19 ***	0.83	-0.28 ***	0.76
Proporció de despeses	-1.55 ***	0.21	-0.58 ***	0.56
Tinença (referència: propietat)				
Lloguer a preu del mercat	1.38 ***	3.96	1.10 ***	3.03
Lloguer a preu inferior al del mercat	0.38 ***	1.47	0.27 **	1.31
En cessió gratuïta	0.70 ***	2.02	0.70 ***	2.02
Habitants municipi (referència: pocs habitants)				
Població amb molts habitants	0.25 ***	1.29	0.24 ***	1.26
Població amb bastants habitants	0.70	1.07	-0.08	0.92
Contracte temporal o parcial	-	-	0.45 ***	1.57
Situació laboral (referència: dedicat a les labors de la llar, jubilats, incapacitats permanentment per a treballar, altres)				
Treballador: assalariat o treballador per compte propi	-	-	0.86 ***	2.37
En atur	-	-	-0.09	0.91
Estudiants	-	-	1.17	3.22
Educació (referència a educació primària)				
Primera etapa d'educació secundària	-	-	0.12	1.13
Segona etapa d'educació secundària	-	-	0.22 **	1.25
Cicle formatiu: grau mig	-	-	0.12	0.13
Cicle formatiu: grau superior	-	-	0.40	1.50
Educació superior: universitat	-	-	-	-
Control Comunitats Autònomes	Si	Si	Si	Si
Control Anys	Si	Si	Si	Si
R2	0.3391	0.3391	0.3286	0.3286
Número d'observacions	20992	20992	9957	9957

els dos períodes analitzats (2011-2014 i 2019-2022). Realitzarem els dos exercicis tant per les estimacions on la variable depenent és el fet d'haver-se emancipat durant aquells quatre anys, com per les estimacions on la variable depenent és estar emancipat durant els anys de la mostra.

En relació amb l'estimació on la variable depenent és haver-se emancipat en els darrers quatre anys, **observem un augment de la importància d'estar solter en comparació amb altres estats civils i del règim de tinença en lloguer a preu de mercat. Alhora, disminueix la importància del gènere, el règim de tinença, la situació laboral i la proporció de despeses en habitatge. En aquest darrer cas, la importància gairebé es duplica.**

En el cas dels habitants al municipi el signe ha canviat. És a dir, del 2011 al 2014 viure en un municipi amb molts habitants augmentava la probabilitat d'emancipar-se, mentre que de 2019 a 2022, disminueix. També ha canviat el signe de la variable relativa a tenir un contracte temporal o a temps parcial: fa 8 anys augmentava la probabilitat d'emancipar-se, mentre que avui disminueix aquesta probabilitat. També és rellevant el fet de que ha canviat la categoria amb més impacte sobre la emancipació en la variable nivell educatiu, que ha passat de ser l'educació universitària a ser el grau superior.

En relació a l'estimació on la variable depenent és estar ja emancipat, l'evolució de la importància de les variables explicatives és la mateixa, tot i que la majoria de les diferències entre els efectes que com-

parem són menors que en el cas d'haver-se emancipat en els darrers 4 anys, el que és lògic doncs en aquest cas l'emancipació no és fenomen tan recent. Ara bé, hi ha algunes excepcions, és a dir, variables a on el canvi en l'efecte sobre l'emancipació el fa encara més rellevant com el tipus de contracte.

TAULA 9. Comparativa de les Odds ratio entre les estimacions de la mostra 2011-2014 i les de la mostra 2019-2022

	Probabilitat d'emancipar-se		Probabilitat de ja estar emancipat	
	ODDS- RATIO (2011-2014)	ODDS- RATIO (2019-2022)	ODDS- RATIO (2011-2014)	ODDS- RATIO (2019-2022)
Solter (referència: altres)	0.28	0.25	0.06	0.04
Gènere masculí	0.75	0.85	0.76	0.83
Proporció de despeses	0.33	0.62	0.56	0.38
Tinença (referència: propietat)				
Lloguer a preu del mercat	3.35	2.62	3.03	3.46
Lloguer a preu inferior al del mercat	1.12	2.12	1.31	2.32
En cessió gratuïta	1.41	1.43	2.02	2.81
Habitants municipi (referència: pocs habitants)				
Població amb molts habitants	1.06	0.73	1.26	1.18
Població amb bastants habitants	0.98	0.70	0.92	1.09
Contracte temporal o parcial	1.33	0.64	1.57	0.67
Situació laboral (referència: dedicat a les labors de la llar, jubilats, incapacitats permanentment per a treballar, altres)				
Treballador: assalariat o treballador per compte propi	2.04	1.24	2.37	1.70
En atur	-	0.72	0.91	0.80
Estudiants	2.45	0.29	3.22	0.23
Educació (referència a educació primària)				
Primera etapa d'educació secundària	0.95	0.95	1.13	1.08
Segona etapa d'educació secundària	1.27	0.84	1.25	1.16
Cicle formatiu: grau mig	0.94	1.30	1.13	1.29
Cicle formatiu: grau superior	1.46	0.64	1.50	1.09
Educació superior: universitat	-	1.16	-	1.35
Control Comunitats Autònomes	Si	Si	Si	Si
Control Anys	Si	Si	Si	Si
R2	0.1524	0.1314	0.3286	0.3758
Número d'observacions	5830	11295	9957	31966

7. *Determinants de l'emancipació a l'informe anual del Banc d'Espanya*

Finalment, en el seu capítol dedicat al mercat de l'habitatge en el report anual de 2023, el Banc d'Espanya presenta un anàlisi basat en dades de l'enquesta Financera de les Famílies i en una comparativa amb la UE, utilitzant també dades del SILC (enquesta de Condicions de Vida a nivell europeu).

A nivell estatal es destaca que les cohorts nascudes a partir del 1980 mostren un retard progressiu en la seva edat d'emancipació. Una persona nascuda en 1988 té un probabilitat de viure amb els pares als 30 anys de, aproximadament, el 60%, mentre que per una persona nascuda en 1976 aquesta probabilitat es trobava en l'entorn del 50%. De les grans economies de la UE, Espanya té el major augment del 2008 al 2022 en la proporció de joves en edats d'entre 18 i 34 anys a la casa **familiar (el 65,9% dels joves espanyols en aquesta franja d'edat no s'havien emancipat al 2022, uns 13 pp més que el 2008 i 16 pp per sobre de la mitjana de la UE-27). Només el 12,5% del col·lectiu de joves entre 16 i 34 anys residia en cases de lloguer a Espanya el 2022, en comparació amb les proporcions del 52,5% Alemanya, el 35,5% a França o el 20% a la mitjana de la UE-27.** Al mateix temps en termes de propietaris les percentatges són similars a altres països com França o Itàlia i superiors als d'Alemanya.

En relació a les llars joves emancipades, al 2022, el **48,5% de les llars espanyoles la persona de referència de les quals tenia entre 18 i 34 anys residia en un habitatge que no era de la seva propietat.** Aquesta proporció se situa uns 3 pp per sobre de la xifra de la mitjana de la UE-27, després del fort augment que aquesta ràtio ha experimentat al nostre país durant l'última dècada. No obstant això, aquesta proporció se situava encara per sota dels nivells observats en les grans economies de l'àrea de l'euro com Alemanya (80%) o França (67,5%), si bé era una mica superior a la d'Itàlia (46,2%).

D'altra banda, entre el conjunt de grans economies europees, **Espanya destaca pel pes més elevat que té entre les llars joves la residència en habitatges cedits de manera gratuïta (12,3%, enfront del**

6,5% a la UE-27), un fenomen que probablement reflecteix la importància del suport familiar en el cas de les llars amb major capacitat econòmica.

Per contra, en l'economia espanyola **el lloguer a preu reduït té una escassa rellevància entre les llars joves (2,7%) en comparació amb altres economies europees (26% a França) o amb la mitjana de la UE-27 (10%),** com a resultat del reduït pes del lloguer social a Espanya (Banc d'Espanya 2023).

A diferents apartats de l'informe del Banc d'Espanya esmentat al punt 3, es destaquen diferents motius per explicar els determinats del retard en l'emancipació dels joves. Entre d'ells destaquen molts dels aquí comentats: problemes d'accés a l'habitatge (en propietat o lloguer) i, especialment, pitjors condicions laborals. En aquest punt, es destaca que la **taxa d'atur** de la població activa entre 15 i 29 anys se situava a Espanya en el 21,3% mentre que la ràtio de parcialitat aconseguia el 25,3%. Aquestes xifres són sistemàticament superiors a les registrades en la resta dels grups d'edat —per al conjunt de l'economia, aquestes ràtios es trobaven en el 12,1% i el 13,3%, respectivament— i, també, en el col·lectiu de joves d'altres economies europees —en la mitjana de la UEM, per al mateix grup d'edat i per al mateix període, aquestes ràtios aconseguen el 11,2% i el 23,7%, respectivament. Per altra banda, si bé el **salari brut** dels treballadors joves d'entre 16 i 34 anys presenta creixements acumulats entorn del 25% entre 2015 i 2022 (sense descomptar la inflació), els **preus mitjans de l'habitatge** haurien augmentat un 42% i el cost mig del lloguer l'hauria fet un 28,5% durant aquest mateix període.

En suma, en els últims anys, aquestes dinàmiques dels preus immobiliaris i la situació dels joves en el mercat laboral espanyol, al costat de la prudència de les entitats financeres en la concessió de **crèdit hipotecari**, haurien dificultat l'accés d'aquest col·lectiu al finançament necessari per a adquirir un habitatge en propietat i derivant la demanda a un mercat de lloguer molt tensionat.

8. Conclusions

L'objectiu d'aquest informe és analitzar quins són els determinants del retard en l'emancipació juvenil que està patint l'economia espanyola. En la darrera dècada la taxa d'emancipació dels joves entre 30 i 34 anys s'ha reduït en punts percentuals (del 74% al 70%) i l'edat mitjana d'emancipació ha crescut dels 28 als 30 anys, ambdós xifres netament superiors a les dels països de la UE-27, on la mitjana d'edat d'emancipació és de 26 anys i la taxa d'emancipació dels joves dels 18 als 34 anys, se situa 10 punts per sobre. Com hem vist els determinants són molt diversos. En aquest monogràfic hem analitzat aquells econòmics i laborals: pèrdua de poder adquisitiu dels joves, augment de la temporalitat, reducció en el nombre de matrimonis o parelles de fet, augment del percentatge de graduats i dificultats en l'accés a l'habitatge (ja sigui per augment de preus o de lloguers o per escassetat de lloguer social). Factors que també es destaquen en el recent informe anual del Banc d'Espanya.

Evidentment, com esmenta i Pericàs, (2008), els factors no només són econòmics. Així, s'ha pogut comprovar que els percentatges més baixos d'emancipació en els joves d'entre 25 i 34 anys es donen en els territoris en què coincideixen una proporció comparativament elevada de famílies amb unes condicions econòmiques favorables i un model d'emancipació de caràcter tradicional. Atribuir aquest endarreriment al fet que els joves i les joves d'aquests territoris romanguin més temps que uns altres dins del sistema educatiu és excessivament reduccionista, i deixa de banda les causes últimes de l'allargament dels estudis.

Les raons són possiblement més complexes, i haurien de situar-se, d'una banda, en les estratègies familiars que intenten assegurar una inserció laboral de qualitat dels fills i filles i, per una altra, en una cultura de classe que, alhora que atorga als estudis universitaris un valor d'estatus, té uns imaginaris molt concrets sobre el tipus d'emancipació desitjada. Per una banda, l'argument apunta a una responsabilització creixent de les famílies en

l'emancipació dels fills i filles, de manera que finançarien tant **la formació considerada necessària per una bona inserció laboral**, com una **part del cost de l'habitatge** si és possible. Per altra banda, els joves volen una **emancipació més còmoda** propiciada per uns marges elevats de llibertat en el si de les famílies i una bona relació de convivència amb els progenitors (ara l'emancipació ja no es per oposició a la família sinó en el si de la mateixa).

Tornant als factors econòmics més desenvolupats dins el monogràfic, aquests factors macroeconòmics també afecten quan s'analitza la decisió individual d'emancipació a partir de les microdades de l'ECV. Així, tenir un **contracte temporal o a temps parcial**, la fracció que **representen les despeses en habitatge en relació a la renda**, **estar solter, viure de propietat, estar en atur o ser estudiant, redueix la probabilitat d'emancipar-se**. La majoria d'aquests factors, amb excepció de l'estat civil, han incrementat la seva importància en la decisió d'emancipació durant la darrera dècada. També ressalta el canvi en relació a què estudiar un grau universitari ja no sigui el nivell d'estudis més favorable per a l'emancipació, sinó que ho sigui estudiar un grau superior.

Quant a la **demografia**, els resultats indiquen que en àrees més densament poblades la probabilitat d'estar emancipat total es redueix en comparació amb àrees menys densament poblades (aspecte que ha canviat en la darrera dècada), aquest fet, sumat als fenòmens de globalització i gentrificació de les grans ciutats i l'expansió del teletreball, podrien motivar canvis territorials i que els joves surtin de l'àrea metropolitana. A dia d'avui, aquests canvis encara no s'han observat de manera clara i no és segur que es manifestin en el futur, ja que l'impacte d'aquesta variable ha disminuït amb el temps, segons els models estimats.

Evidentment, emancipar-se tard està lligat amb altres indicadors negatius com la **taxa de natalitat**. L'edat mitjana en la qual les parelles decideixen tenir el seu primer fill es posposa, i des del 1980 fins al 2022, ha augmentat des dels 25,1 anys fins als 32,6 anys, un increment de sis anys. Aproximadament la meitat de les dones entre els 40 i els 55 declaren que van tenir el primer fill a una edat més tardana de la que haurien desitjat, i de mitjana aquest retard es va situar en cinc anys. Al 2008 no tenien fills el 88,1% del total de joves menors de 25 anys, mentre que el 2022 aquest percentatge ascendeix per sobre del 92%. A Espanya la mitjana de fills és

a l'1,1 si bé el 36,7% dels i les joves voldria tenir dos descendents (Enquesta INJUVE 2019).

No sorprèn que els motius esgrimits per endarrerir la decisió de tenir el primer fill estiguin relacionats amb qüestions laborals, econòmiques i de conciliació. Igual que les dones, els homes també s'han vist obligats a endarrerir l'edat de la paternitat des dels 30 anys fins als 34,5. Conseqüència d'això, Espanya s'ha convertit en el país amb una de les taxes de fecunditat més baixes del món. Tenir una taxa de natalitat tant reduïda és un dels factors clau, per exemple, per la sostenibilitat de les pensions.

Un altra problema és la **desigualtat generacional en termes de riquesa generada**. A Espanya, l'habitatge suposa més del 52% del valor dels actius reals (42% dels actius totals) de les famílies (Banc d'Espanya). Cal afegir que, a continuació, els actius de major pes són les propietats immobiliàries, que representen el 35,1% del valor dels actius reals i el 28% del total dels actius. La conseqüència es que **la riquesa neta dels majors de 75 anys és 5,42 vegades més gran que la dels menors de 35**, xifra que ha augmentat en un 61% des de 2014. Aquesta riquesa serveix per afrontar la vellesa amb més recursos⁹. Molina and Andrés, (2023) mostren com les pensions resulten insuficients per fer front als costos en l'etapa de la jubilació quan l'assistència es fa necessària. En aquest sentit, l'opció de recórrer a l'estalvi líquid resulta limitada perquè la major part de l'esforç en estalvi a Espanya s'ha destinat a l'adquisició de l'habitatge. Els productes de **monetització de l'habitatge** permeten transformar el valor d'un actiu immobiliari en fluxos de renda líquids i representen una gran oportunitat per solucionar problemes de finançament a gent gran amb pensions baixes i necessitats elevades d'assistència, però que disposen d'un patrimoni immobiliari que poden mobilitzar. Per aquestes persones el cost de l'assistència seria difícil d'assumir sense aquest. La generació jove també arribaran a ser grans i es probable que tinguin necessitats assistencials que no podran cobrir amb l'habitatge.

La solució al problema de l'emancipació és complexa. Doncs, com hem vist, els determinants són transversals. D'una banda, és evident que la situació del mercat laboral dels joves, tant pel que fa a l'accés com a les condicions laborals, juga un paper essencial en la seva emancipació residencial.

En aquest sentit, **una major integració entre educació i mercat de treball, mitjançant el desenvolupament de l'anomenada formació professional**

(o universitària) dual, permetria l'emancipació residencial a una edat més jove de dues maneres. En primer lloc, perquè els estudis de grau mitjà no són tan llargs com els universitaris i, per tant, l'accés a la feina i al mercat es produeix abans; i, en segon lloc, perquè aquest tipus d'estudis, amb un fort component pràctic desenvolupat a les empreses, facilita la transició de l'ensenyament al mercat laboral. A més, a mesura que l'estabilitat laboral és més rellevant per a l'emancipació residencial dels joves que les barreres d'accés al mercat laboral, es fa evident que l'elevada temporalitat de l'ocupació en el sector laboral espanyol s'hauria de reduir. Aquesta situació representa una gran anomalia a nivell europeu. En aquest sentit la darrera reforma laboral sembla apuntar en la direcció correcta.

Finalment, des del camp de les polítiques públiques en habitatge, els problemes d'emancipació juvenil estan lligats amb la situació estructural del mercat de l'habitatge. **En aquest sentit cal una major oferta d'habitatges públics i privats, en lloguer i en propietat, en especial a les grans ciutats i les seves àrees metropolitanes**. En termes agregats, cada any a Espanya es generen 285.000 llars noves, mentre que la oferta de nou habitatge es situa entorn als 110.000 (Llaneza et al, 2022). A Catalunya, es calcula que les necessitats d'habitatge es situen en els 25.000 habitatges nous anuals, mentre que es produeixen uns 11.000. Pel que fa a l'habitatge públic assequible, mentre que la mitjana europea situa l'habitatge social al 9,3% del total d'habitatges del mercat, a Espanya aquesta mitjana es situa al 2,5%. Aquesta dada és el resultat de que l'activitat constructora del sector públic ha minvat considerablement, tant en termes absoluts com relatius en relació al sector privat. En l'actualitat, quatre de cada cinc habitatges assequibles s'edifiquen per promotors privats (Garcia Montalvo, J., Raya, J. M., Sala, C., 2021). Aixímateix, les promotores públiques han deixat de participar en aquest mercat. En particular, de 2014 a 2022 únicament 14.737 habitatges dels 74.558 que han rebut qualificació definitiva com protegit, han estat construïts per promotores públiques (Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana). **Per tant, calen canvis en la política de sòl i incentius a l'oferta, així com una**

⁹A la literatura es documenta àmpliament les avantatges de la propietat sobre l'estabilitat financera, familiar o educació dels fills, tot i que també es documenten aspectes negatius d'un elevat nombre de propietaris en la taxa d'atur (hipòtesi de Oswald) o l'emprenedoria.

fiscalitat coherent en termes d'oferta. També en termes d'oferta, cal un producte, en relació als estàndards, més adequat per facilitar l'accés dels joves, producte que amb unes bones xarxes de mobilitat es podria desenvolupar a la regió metropolitana i aprofitar les oportunitats de sòl assequible. **Adicionalment, el coliving és un producte de futur que podria orientar-se al col·lectiu jove.**

Per facilitar l'accés dels joves a aquests habitatges **seria convenient considerar més i millors incentius a l'accés dels joves adults al mercat de la propietat.** Les necessitats d'habitatge al llarg del cicle vital canvien substancialment. El normal en països del nivell de desenvolupament d'Espanya és que un jove que s'emancipa dels seus pares iniciï la seva vida en solitari en un habitatge en lloguer per a, passat el temps i havent consolidat el seu rol laboral, es plantegi la compra d'un habitatge. És ben conegut que el reduït nivell de desigualtat de la riquesa d'Espanya en comparació a altres països es fonamenta en la generalització de la propietat d'habitatge en èpoques passades. No obstant això, la tinença de l'habitatge a Espanya és molt desigual per edat. Tan sols un 35% dels joves menors de 35 anys viuen en un habitatge de propietat, mentre que aquells que són deu anys majors, és a dir, aquells que avui compten amb entre 35 i 45 anys, més d'un 70% eren propietaris fa una dècada, quan tenien menys de 35 anys (Enquesta Financera de les Famílies del Banc d'Espanya).

Part d'aquesta diferència és conseqüència d'un canvi social que ha comportat un augment de la preferència pel lloguer o unes decisions més adequades quant a la tinença d'habitatge en funció de l'edat. No obstant això, existeix una part de joves adults que no tenen habitatge en propietat per un problema d'accessibilitat, donat l'elevat preu de l'habitatge en els grans nuclis urbans. Una part d'aquests casos són individus que podrien pagar la quota d'una mensualitat hipotecària i la lògica de cicle vital convida a pensar que cada any que passi seran més capaços d'això, però no poden accedir a la hipoteca perquè necessiten d'un estalvi inicial elevat. Davant aquesta situació una possibilitat és pensar en fórmules que permeten la divisió i la temporalitat de la propietat. Existeixen diverses possibilitats per a dividir la propietat, que representen formes estables i flexibles alternatives a la plena propietat o el lloguer, i facilitar l'accés a un crèdit hipotecari. Primer, es considera la possibilitat d'una copropietat on l'Estat sigui propietari del 20% de l'habitatge, assumint la responsabilitat de

part de l'estalvi inicial. Aquest model és semblant al programa de copropietat del Regne Unit, on aquest percentatge pot variar entre el 10% i el 50%. En segon lloc, **potenciar acords amb entitats financeres** perquè els individus-llars joves, amb estabilitat laboral i bones perspectives futures en el mercat laboral, poguessin obtenir préstecs per sobre del 80% del valor del pis (per exemple, del 95% i així mostrar també una certa capacitat d'estalvi).

No es tracta, cal deixar-ho clar, de tornar a les pràctiques de la crisi financera (Akin et al., 2014), sinó de delimitar aquesta possibilitat a joves amb solvència present i (potencialment) futura. Aquesta última iniciativa està en la línia del programa "Help to buy" del Regne Unit (pla de préstecs participatius). El pla concedeix un préstec participatiu de fins al 20% del valor de l'habitatge de nova construcció. El comprador ha d'aportar un dipòsit en efectiu d'almenys el 5% i un prestador hipotecari principal un préstec de fins al 75%. A Espanya es podria instrumentar a través de l'ICO o dels instituts de finances de les respectives comunitats autònomes. Carozzi et al., (2020) avalua el programa "Help to Buy" i ressalta com a crucial les condicions locals de l'oferta. Si el pla no aconsegueix augmentar la construcció, l'ajuda s'acaba traslladant a preus.

Finalment, l'elevat valor dels impostos de transmissió d'immobles redueix substancialment la mobilitat laboral en un país amb enormes diferències de desocupació entre diferents àrees geogràfiques. **La reducció del ITP, i l'IVA en habitatge nous** pot ser una altra política d'interès sempre que sigui destinada a primera residència i no s'hagi transmès en els últims cinc anys per a evitar que les transaccions especulatives puguin beneficiar-se d'aquests menors imposats.

Referències

- Ahn, N., Sánchez-Marcos, V., 2017. *Emancipation under the great recession in Spain*. Rev. Econ. Hous. 15, 477–495.
- Akin, O., Montalvo, J.G., García Villar, J., Peydró, J.-L., Raya, J.M., 2014. *The real estate and credit bubble: evidence from Spain*. SERIEs 5. doi:10.1007/s13209-014-0115-9
- Andersson, R., 2002. *Response: Some reflections on housing and family well-being*. Hous. Stud. 17, 27–31.
- Andrés, M.C.C., Machí, M.C.M., 2016. *Emancipación familiar en España. Análisis del comportamiento de los jóvenes en 1990, 2000 y 2010*. Rev. Métodos Cuantitativos para la Econ. y la Empres. 22, áginas-120.
- Becker, S.O., Bentolila, S., Fernandes, A., Ichino, A., 2010. *Youth emancipation and perceived job insecurity of parents and children*. J. Popul. Econ. 23, 1047–1071.
- Billari, F.C., Liefbroer, A.C., 2007. *Should I stay or should I go? The impact of age norms on leaving home*. Demography 44, 181–198.
- Blaauboer, M., Mulder, C.H., 2010. *Gender differences in the impact of family background on leaving the parental home*. J. Hous. Built Environ. 25, 53–71.
- Blasco, A.L., 2006. *Transitar hacia la edad adulta: constelaciones de desventaja de los jóvenes españoles en perspectiva comparada. Una proyección hacia el futuro*. Panor. Soc. 78–93.
- Buck, N., Scott, J., 1993. *She's leaving home: But why? An analysis of young people leaving the parental home*. J. Marriage Fam. 863–874.
- Calvo, E., Beck-Gemheim, E., 2002. *Emancipación tardía y estrategia familiar*. Estud. Juv. 58, 1–9.
- Carozzi, F., Hilber, C., Yu, X., 2020. *On the economic impacts of mortgage credit expansion policies: Evidence from help to buy* [CEP Discussion Paper No 1681]. link.
- Chiuri, M.C., Del Boca, D., 2010. *Home-leaving decisions of daughters and sons*. Rev. Econ. Hous. 8, 393–408.
- Colom Andrés, M.C., Martínez Verdú, R., Cruz Molés Machí, M., 2003. *Independencia familiar y situación laboral de los jóvenes españoles*. Papeles de población 9, 83–105.
- Colom, M.C., Molés, M.C., 2008. *Comparative analysis of the social, demographic and economic factors that influenced housing choices in Spain in 1990 and 2000*. Urban Stud. 45, 917–941.
- Conde-Ruiz, J.I., García, M., Puch, L.A., Ruiz, J., 2023. *Reforming Dual Labor Markets: "Empirical" or "Contractual" Temporary Rates?* FEDEA.
- Cooper, D., Luengo-Prado, M.J., 2018. *Household formation over time: Evidence from two cohorts of young adults*. J. Hous. Econ. 41, 106–123.
- Elder Jr, G.H., Shanahan, M.J., 2007. *The life course and human development*. Handb. child Psychol. 1.
- misch, J., 1999. *Prices, parents, and young people's household formation*. J. Urban Econ. 45, 47–71.
- Gamundi, P.M., 2010. *Emancipación juvenil a través de la formación de la pareja. Una comparación entre los censos de 1991 y de 2001*. Pap. Rev. Sociol. 757–777.
- Garasky, S., Haurin, R.J., Haurin, D.R., 2001. *Group living decisions as youths transition to adulthood*. J. Popul. Econ. 14, 329–349.
- Garcia Montalvo, J., Raya i Sala, C. (2021): *El paper del sector immobiliari en la recuperació post-covid i els fons Next Generation EU*. Revista Econòmica de Catalunya 83, 46-55.
- Gentile, A., 2014. *La emancipación juvenil en tiempos de crisis: un diagnóstico para impulsar la inserción laboral y la transición residencial*. Rev. Metamorf. Rev. del Cent. Reina Sofía sobre Adolesc. y Juv. 119–124.
- Haurin, D.R., Hendershott, P.H., Kim, D., 1993. *The impact of real rents and wages on household formation*. Rev. Econ. Stat. 284–293.
- Holdsworth, C., Voas, D., Tranmer, M., 2002. *Leaving home in Spain: When, where and why?* Reg. Stud. 36, 989–1004.

- Pericàs, J.M.V., 2008. *La fuerza explicativa de los métodos mixtos. Una ejemplificación a partir de las diferencias territoriales en la emancipación familiar en Catalunya*. Pap. Rev. Sociol. 11–31.
- Iacovou, M., 2010. *Leaving home: Independence, togetherness and income*. Adv. Life Course Res. 15, 147–160.
- Llaneza, C., Raya, J., Garcia, J. (2022). *Estimació de la demanda solvent d'habitatge nou a Catalunya*. Monogràfic Càtedra APCE-UPF. 1.
- M., Middleton, S., Stafford, B., 2005. *To what extent does the timing and sequence of transition to parenthood and new partnerships among young females in Europe affect the risk of poverty*, in: *EPUnet 2005 Conference, Essex, Colchester*.
- Martinez-Granado, M., Ruiz-Castillo, J., 2002. *The decisions of Spanish youth: A cross-section study*. J. Popul. Econ. 15, 305–330.
- Meda, J.B., 2017. *La relació entre política d'habitatge i emancipació residencial de la joventut europea*. Pap. Rev. Sociol. 102, 107–141.
- Modena, F., Rondinelli, C., 2015. 9 *Leaving home and housing prices*. jhhhj! 146.
- Molina, D.I., Andrés, M.P., 2023. *El repte del finançament de la dependència i la nova fórmula de Pensium*. Rev. econòmica Catalunya 62–69.
- Moreno, A., 2012. *The transition to adulthood in Spain in a comparative perspective: The incidence of structural factors*. Young 20, 19–48.
- Patón Casas, J.M., 2007. *Emancipación juvenil y políticas de vivienda en Europa*. ACE Archit. city Environ.
- Soler, A.M., Torres, J., García, I.H.A., 2023. *Youth Emancipation and the Labour Market in Spain*. Pa-noeconomicus 70, 429–454.
- Stone, J., Berrington, A., Falkingham, J., 2011. *The changing determinants of UK young adults' living arrangements*. Demogr. Res. 25, 629–666.
- Vitali, A., 2010. *Regional differences in young Spaniards' living arrangement decisions: A multilevel approach*. Adv. Life Course Res. 15, 97–108.

Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona